

**VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO VALDYBOS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PENSIJŲ ANUITETŲ MOKĖJIMO VEIKLOS PLANO 2024 METAMS
PATVIRTINIMO**

2023 m. gruodžio d. Nr. V-
Vilnius

Vadovaujantis Pensijų kaupimo įstatymo Nr. IX-1691 35¹ straipsnio 2 dalies 4 punktu:

1. Tvirtinu Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos planą 2024 metams (pridedama).
2. Įpareigoju:

2.1. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau - Fondo valdyba) Klientų aptarnavimo valdymo skyrių šį įsakymą paskelbti Fondo valdybos interneto svetainėje;

2.2. Fondo valdybos Pensijų anuitetų skyrių šį įsakymą paskelbti Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų intraneto svetainėje ir pateikti Lietuvos bankui;

2.3. Fondo valdybos Dokumentų tvarkymo skyrių šį įsakymą išsiųsti Fondo valdybos direktoriaus pavaduotojams, Fondo valdybos skyriams ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai.

Direktorius

Kęstutis Čereška

PATVIRTINTA

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus
2023 m. _____ d. įsakymu Nr. V-

PENSIJŲ ANUITETŲ MOKĖJIMO VEIKLOS PLANAS 2024 METAMS

TURINYS

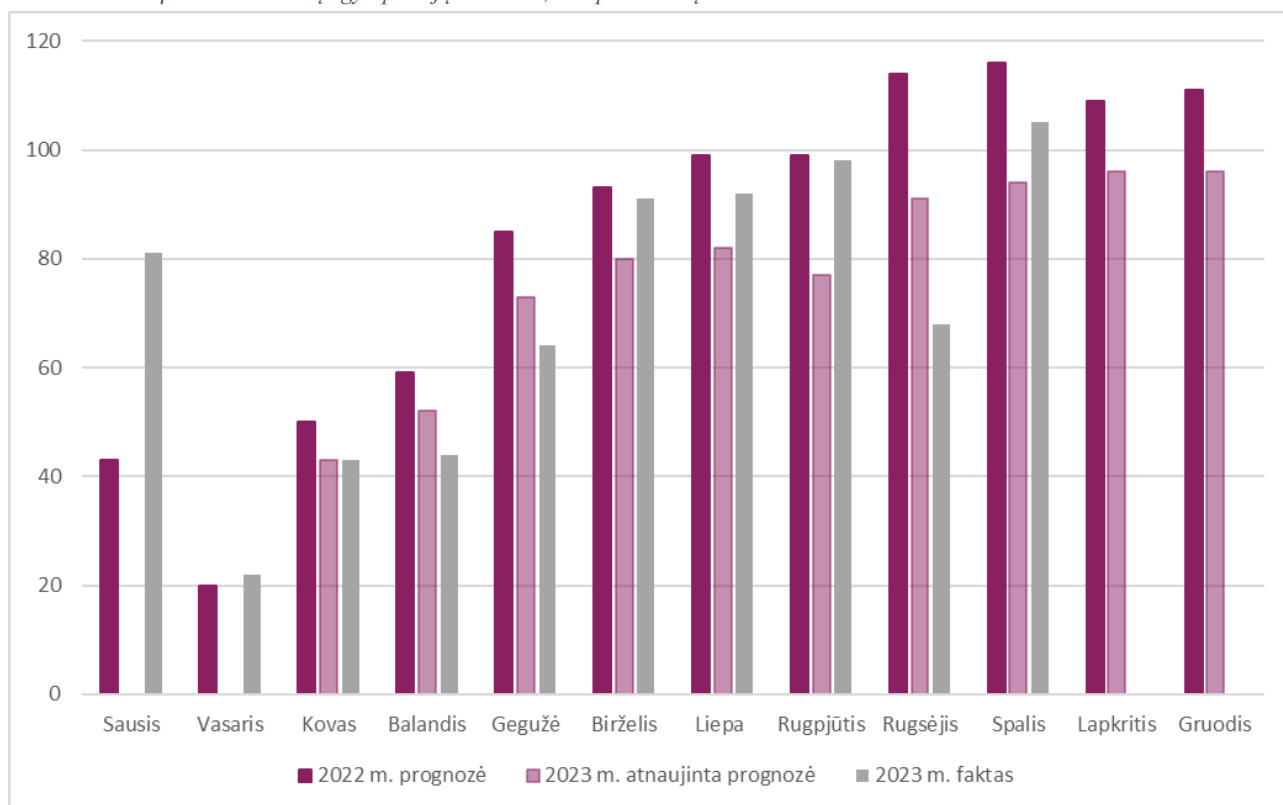
PRELIMINARŪS 2023 METŲ REZULTATAI	2
STRATEGINIAI TIKSLAI, PRIEMONĖS IR UŽDUOTYS	4
PRODUKTAI IR JŲ KAINODARA	6
II pakopos pensijų fondų dalyvių struktūra pagal amžių ir sukauptą sumą	6
Prielaidos pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus prognozavimui	8
Pensijų anuiteto dydžio nustatymo prielaidos	10
2020-2023 metų patirtis - ką renkasi klientai?	12
PENSIJŲ ANUITETŲ FONDO TURTAS IR JO VALDYMAS	15
PAF turto augimo prognozė	15
PAF turto investavimas	16
Investavimo rizikos valdymas	17
SAVO RIZIKOS VERTINIMAS IR PENSIJŲ ANUITETŲ TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ PADENGIMO TURTU PROGNOZĖ 7 METAMS	18
ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTINIMAS	28
Techninių atidėjinių sudarymo metodika ir prielaidos	28
TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ NEAPIBRĖŽTUMO VERTINIMAS	29
ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA IR VALDYMO SISTEMA	31
Organizacinė struktūra	31
Pensijų anuitetų fondo valdymo ir administravimo sąnaudos	32
Valstybės paskolos valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti	32
VEIKLOS REZULTATŲ PROGNOZĖ 2024-2031 METAMS	34

PRELIMINARŲS 2023 METŲ REZULTATAI

2023 metais toliau griežtėjanti pinigų rinkos politika padėjo sustabdyti infliacijos augimą daugelyje išsivysčiusių šalių ir regionų. Per 2022-2023 metus¹ JAV Federalinis atvirosios rinkos komitetas bazines palūkanas didino 11 kartų nuo 0,25 proc. iki 5,5 proc., atitinkamai Europos centrinis bankas per tą patį laikotarpį bazines palūkanas didino dešimt kartų (pagrindinės refinansavimo palūkanos per laikotarpį iki 2023 m. lapkričio 1 d. pakilo nuo 0 proc. iki 4,5 proc.). Nepaisant to, daugelio šalių ekonomika ir bendrovių finansiniai rezultatai išliko atsparūs aukštomis rinkos palūkanoms dar ilgą laiką. Mažėjančios infliacijos akivaizdoje investuotojai patikėjo, kad gali pavykti išvengti didesnės recesijos JAV ir kitose šalyse, o centriniai bankai netrukus pradės mažinti bazines palūkanas. Tik metams persiritus į antrą pusę finansų rinkos pradėjo abejoti savo optimistinėmis lūkesčiais, vis dažniau iš centrinių bankų girdėdami įspėjimus, kad aukštos palūkanos gali išsilaikyti ilgiau nei rinkos dalyviams norėtųsi. Artėjant metų pabaigai (rašant veiklos planą, iki metų pabaigos liko dar du mėnesiai), akcijų rinkose beveik ištirpo per pirmąjį pusmetį paaugusios akcijų kainos, tačiau saugių valstybių obligacijų kainos pagaliau vėl elgiasi tradiciškai, t. y. juda priešinga kryptimi akcijoms, taip sušvelnindamos jų padarytą nuostolį portfeliams.

Pensijų anuitetų fondo veikloje vis dar ryški įtaką nuostolių, kuriuos finansų rinkos ir, atitinkamai, pensijų fondai, patyrė 2022 metais. 1 grafike pateikiamos naujų anuitetų įsigijimo prognozės 2023 metams, suskaičiuotos 2022 metų pabaigoje pagal tuo metu žinomus duomenis ir 2023 metų pradžioje pagal pensijų kaupimo bendrovių pateiktus duomenis 2023 m. vasario 28 dienai, bei faktiniai naujų pensijų anuitetų įsigijimo šiais metais duomenys kiekvieną mėnesį.

Grafikas 1. 2023 m. įsigyti pensijų anuitetai, vnt. per mėnesį

Bendrai naujų pensijų anuitetų įsigijimo faktas yra artimas prognozėms, tačiau pastebimas didelis srauto kintamumas – balandį, gegužę, rugsėjį pensijų anuitetų įsigyta ženkliai mažiau nei laukta. Darome prielaidą, kad bent dalinai tokie svyravimai yra susiję su diskusijų papildomo pensijų kaupimo tema suintensyvėjimu kai kuriais mėnesiais, ir tokiu metu dalis pensijų fondų dalyvių atideda sprendimą nutraukti

¹ Iki 2023 m. lapkričio 1 d. imtinai

kaupimą, tikėdamiesi sulaukti galimybės vėliau išsiimti visą sukauptą sumą vienkartinę pensijų išmoka. Žinoma, kol diskusijos lieka tik diskusijomis, Pensijų anuitetų fondo pajamos stipriai nenukenčia, nes vėliau ar anksčiau pensijų fondų dalyviai įsigyja pensijų anuitetą, jei sukauptą suma viršija ribą, virš kurios sukauptą pensijų turtą galima išsiimti tik įsigyjant pensijų anuitetą. Tačiau kai kurie politikų pasiūlymai dėl Pensijų kaupimo įstatymo pakeitimo gali turėti nepataisomai neigiamą poveikį Pensijų anuitetų fondo veiklai. Plačiau apie vieną iš tokių scenarijų rašoma dalyje „Savo rizikos vertinimas ir pensijų anuitetų techninių atidėjinių padengimo turtu prognozė 7 metams“.

2023 metais, pritarus Pensijų anuitetų fondo tarybai (toliau – Taryba), pirmą kartą buvo paskirstytas Pensijų anuitetų fondo uždirbtas pelnas iš investavimo, indeksuojant pensijų anuitetus vidutiniškai 2 proc.

Pirmąjį metų pusmetį kylant akcijų kainoms, PAF turto vertė augo ir 2023 m. birželio mėn. pabaigai jau viršijo išipareigojimus (101,15 proc.). Techninių atidėjinių padengimo turtu rodiklis viršijo 100 proc. ir trijų ketvirčių duomenimis (100,30 proc.). Plačiau apie techninius atidėjinius ir jų padengimą turtu dalyje „Savo rizikos vertinimas ir pensijų anuitetų techninių atidėjinių padengimo turtu prognozė 7 metams“. Žemiau, 1 lentelėje, pateikti preliminarūs dešimtys mėnesių PAF veiklos rezultatai ir jų palyginimas su 2023 metams patvirtinto biudžeto atitinkamais rodikliais tam pačiam laikotarpiui.

Lentelė 1. Pensijų anuitetų 2023 m. veiklos plano vykdymas

	2023.01.01-10.31		
	Planas	Faktas	Santykis Faktas/ Planas, %
Naujai sudariusių sutartis pensijų anuitetų gavėjų skaičius, vnt.	777	709	91,0
Pensijų anuitetų gavėjų skaičius, vnt. (skaičiuojami tik tuo laikotarpiu esantys gyvi)	-	2642	
Vienkartinės įmokos už įsigyjamus pensijų anuitetus, tūkst. eurų	11 381,1	10 540,4	92,6
Atskaitymas valdymui ir administravimui, tūkst. eurų	284,5	262,2	92,1
Pensijų anuitetų fondo turtas (įskaitant gautinas sumas), tūkst. eurų		34 770,5	

Daugiau statistinių duomenų ir paaiškinimų pateikta kituose skyriuose.

STRATEGINIAI TIKSLAI, PRIEMONĖS IR UŽDUOTYS

Pagrindinį pensijų anuitetų mokėtojo veiklos tikslą (misiją) apibrėžia Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymas (toliau – PKĮ) - **užtikrinti pensijų anuitetų mokėjimą jų gavėjams iki gyvos galvos, siekiant jiems didžiausios naudos ir Pensijų anuitetų fondo lėšas valdant skaidriai, tvariai.**

Igyvendindamas pagrindinį tikslą, pensijų anuitetų mokėtojas savo veiklą gali išskirti į dvi dalis:

1. Pensijų anuitetų skyrimas ir išmokų mokėjimas
2. Pensijų anuitetų fondo (toliau – PAF) valdymas

Siekiant didžiausios naudos pensijų anuitetų gavėjams, visa veikla turi būti efektyvi (optimalios valdymo ir administravimo sąnaudos, skaidrus ir aiškus procesas ir pan.) ir orientuota į rezultatus (didžiausios išmokos, atsižvelgus į PAF finansinį tvarumą, siūlomi produktai atitinka klientų poreikius ir pan.). Atsižvelgus į šiuos kriterijus, yra nustatyti strateginiai tikslai 2021-2024 metų laikotarpiui, kuriuos atitinka ir nustatomos 2024 metų priemonės bei užduotys jų įgyvendinimui (žr. 2 lentelę). Strateginiai tikslai ir su jais susijusios priemonės yra sudėtinė Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2024-ųjų metų veiklos plano dalis.

Lentelė 2. Strateginiai tikslai, priemonės ir užduotys

Eil. Nr.	Priemonės, užduoties pavadinimas	Įvykdymo vertinimo kriterijai, mato vienetai ir reikšmės	Terminai
I TIKSLAS. DIDINTI KLIENTŲ PASITENKINIMĄ APTARNAVIMU, GERINTI TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ			
1 uždavinys. Skatinti potencialius pensijų anuitetų gavėjus rinktis įsigyti pensijų anuitetą (ne palikti pinigų pensijų fonde), suprasti pensijų anuitetų teikiamą naudą:			
1.1.	Parengus pensijų anuitetų komunikacijos planą 2024 metams, vykdyti potencialių pensijų anuitetų gavėjų edukaciją.	Parengtas pensijų anuitetų komunikacijos planas	2024-03-31
		Pensijų anuitetą per 2024 metus įsigijo ne mažiau kaip 900 pensijų fondų dalyvių	2024-12-31
1.2.	Peržiūrėti ir atnaujinti informaciją apie pensijų anuitetus (interneto svetainė, lankstinukas, asmeninė gyventojų paskyra), kad potencialūs pensijų anuitetų gavėjai gautų aktualią ir naudingą informaciją, pritaikyti neįgaliesiems	Atnaujinta informacija „Sodros“ svetainėje ir lankstinukuose apie pensijų anuitetus, pritaikyta neįgaliesiems	2024-12-31
		Asmeninėje gyventojų paskyroje „Sodros“ interneto svetainėje automatiškai pateikiama informacija apie jo vardą į pensijų kaupimą „Sodros“ pervestų lėšų sumą	2024-06-30
II TIKSLAS. DIDINTI DARBUOTOJŲ KOMPETENCIJĄ IR ĮSITRAUKIMĄ			
2 uždavinys. Sukurti aplinką, skatinančią darbuotojus tobulėti ir kelti kvalifikaciją			
2.1.	Igyvendinti kvalifikacijos kėlimo sistemą, kuri skatintų darbuotojus kelti profesinę kvalifikaciją	Skyriaus darbuotojai skiria ne mažiau kaip 15 val. savo kvalifikacijos kėlimui (nepilnu etatu dirbantys - proporcingai etato daliai)	2024-12-31
PROJEKTAI			
1.	Sukurti pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulį	Pateiktas pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulio programinės įrangos užsakymas Informacinės sistemos plėtos skyriui ir rangovų vertinimui	2024-12-31

Pagrindinės rizikos numatytų priemonių ir užduočių įgyvendinimui:

Eil. Nr.	Rizikos	Rizikų mažinimo priemonės
1.	Pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulio sukūrimas užtruktų ilgiau, reikėtų didesnių žmogiškųjų resursų pensijų anuitetų skyrimo procesui (išaugtų administravimo sąnaudos)	Siekti užsakymus programinės įrangos keitimui pateikti kuo anksčiau, ieškoti kitų būdų proceso efektyvinimui
2.	Klientų pasitikėjimas pensijų kaupimo ir išmokų sistema neauga dėl neigiamų atsiliepimų medijose, dėl naujų pakeitimų teisės aktuose, dėl neigiamų naujienų finansų rinkose, parengtos komunikacijos žinutės nėra ištransliuojamos populiariausiuose naujienų portaluose, dėl to nepasiekia plačios auditorijos	Proaktyviai bendrauti su žiniasklaida, aiškinant pensijų anuitetų mokėtojo veiklą ir rezultatus. Aktyviau bendrauti su klientais, tame tarpe potencialiais, teikiant informaciją apie pensijų anuitetus ir jų teikiamą naudą, ieškoti naujų būdų padėti jiems suprasti pensijų anuitetų skirtumus

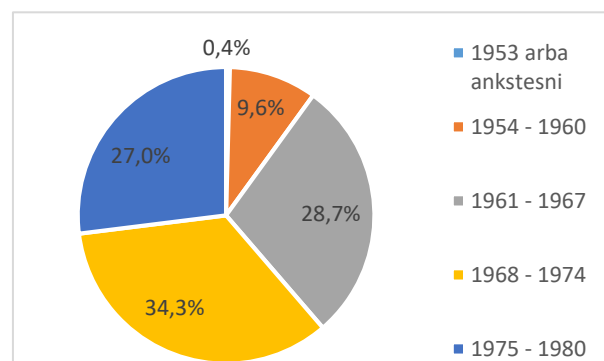
PRODUKTAI IR JŲ KAINODARA

II pakopos pensijų fondų dalyvių struktūra pagal amžių ir sukauptą sumą

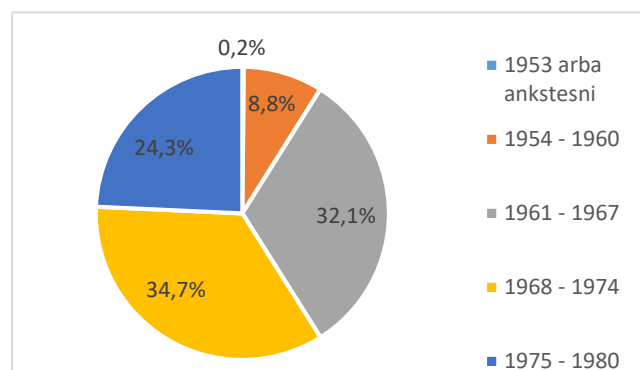
Sudarant pensijų anuitetų mokėjimo veiklos prognozes buvo naudojami iš pensijų kaupimo bendrovių (toliau – PKB) gauti duomenys apie II pakopos pensijų fondų dalyvius (toliau – dalyviai), gimusius ne vėliau kaip 1980 metų sausio 1 d.²: lytis, gimimo data, sukaupta suma 2023 vasario 28 dieną³, pasirinktas kaupimo metodas ir per 2022 bei 2021 metus pervestos įmokos į sąskaitas PKB.

Kaupiančiųjų II pensijų pakopoje struktūra pagal amžių beveik nesikeičia: didžiausią dalį sudaro dalyviai, gimę 1961-1974 metais, tuo tarpu vyriausių kaupiančiųjų dalis nesudaro net 1 procento (Grafikas 2 ir Grafikas 3). Vyriausi dalyviai jau yra sulaukę pensinio amžiaus (iki 2015 – 2017 metų), todėl natūralu, kad jų dalis tarp visų kaupiančiųjų yra nedidelė. Pirmieji didžiausią kaupiančiųjų dalį sudarančių grupių dalyviai sukaks oficialų pensinį amžių pradedant 2025-ais metais, tačiau tai nebūtinai turės įtakos Fondo veiklos apimtimis, nes įsigyti pensijų anuitetus privalo tik asmenys, kurie pensijų anuiteto įsigijimo metu yra sukaupę ne mažiau nei minimali Pensijų kaupimo įstatyme nustatyta suma, kuri šiuo metu (2023 metais) yra 10 807 eurų. Tokia minimali suma bus taikoma ir 2025 metais, tačiau suma bus perskaičiuota 2026 metais ir pagal turimas prognozes pakils iki 14 263 eurų.

Grafikas 2. Dalyvių pasiskirstymas pagal gimimo metus (vyrai) 2023 02 28 d.

Grafikas 3. Dalyvių pasiskirstymas pagal gimimo metus (moterys) 2023 02 28 d.

Tarp dalyvių, gimusių 1961 – 1974 metais maždaug pusė ar kiek didesnę kaupiančiųjų dalį sudaro moterys, tuo tarpu vyriausių ir jauniausių dalyvių grupėse moterų yra mažiau nei pusė. Tarp dalyvių, kurie 2023 metų vasario 28 dieną buvo sukaupę ne mažiau kaip 10 807 eurus, visose amžiaus grupėse moterų yra mažiau nei pusė (Grafikas 4, Grafikas 5, Lentelė 3)

Lentelė 3. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą 2023 vasario 28 d.

Gimimo metai	Lytis	Sukaupta suma Eurais 2023 02 28 d.		
		iki 5403	nuo 5403 iki 10807	10807 ar daugiau
1953 arba ankstesni	Vyras	1 206	42	95
	Moteris	547	28	14
1954 - 1960	Vyras	20 652	8 167	2 301
	Moteris	20 088	8 561	1 364

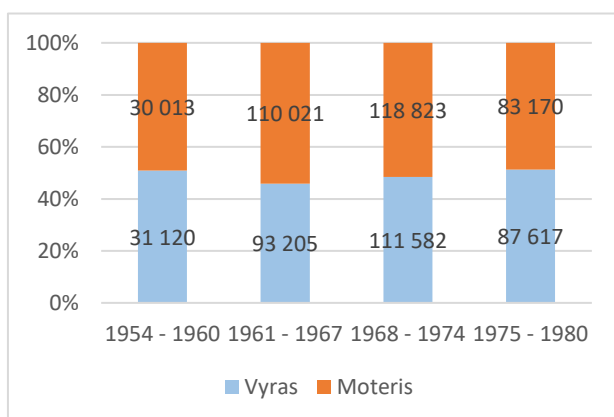
² Imama ta dalis dalyvių, kuriems iki pensijos liko apie 20 metų ar mažiau.

³ Ši data (2023 02 28) pasirinkta taip, kad jau būtų įskaičiuotos visos per 2022 metus dalyvių sumokėtos įmokos. Planuojama kiekvienais metais gauti atnaujintus duomenis einamųjų metų vasario mėnesio paskutinei dienai.

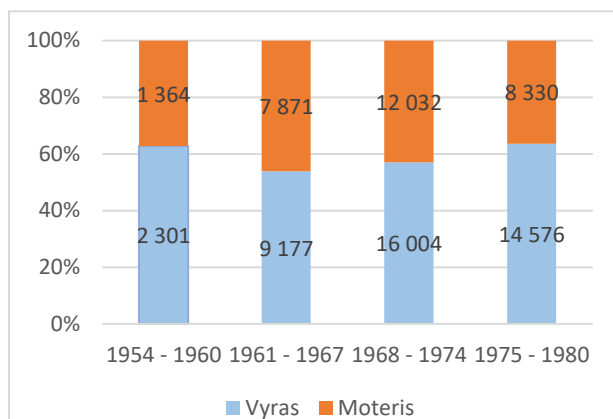
1961 - 1967	Vyras	59 216	24 812	9 177
	Moteris	70 817	31 333	7 871
1968 - 1974	Vyras	65 478	30 100	16 004
	Moteris	70 638	36 153	12 032
1975 arba vėlesni	Vyras	51 305	21 736	14 576
	Moteris	51 642	23 198	8 330

).

Grafikas 4. Dalyvių pasiskirstymas pagal lytį (2023 02 28 d.)

Grafikas 5. Dalyvių, 2023 02 28 d. sukaupusių daugiau nei 10807 eurų, pasiskirstymas pagal lytį

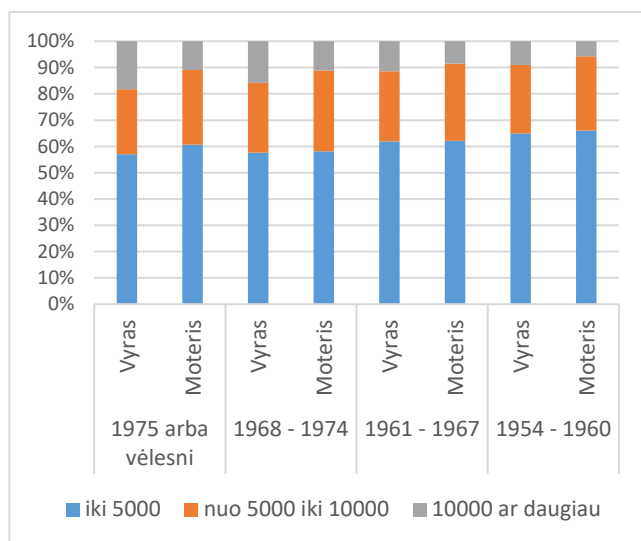

Lentelė 3. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukaupią sumą 2023 vasario 28 d.

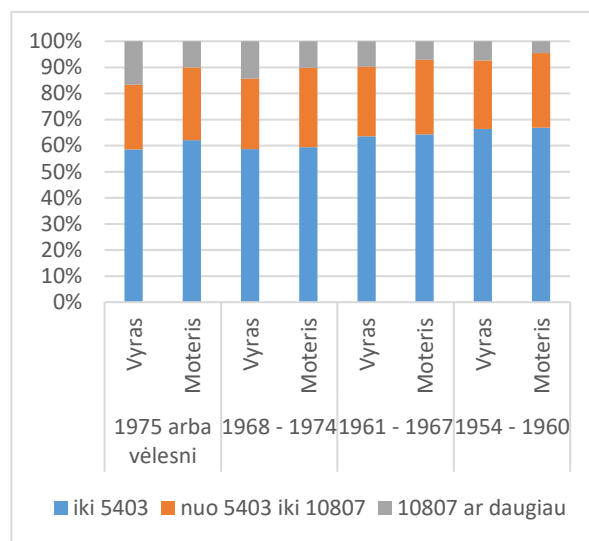
Gimimo metai	Lytis	Sukaupta suma Eurais 2023 02 28 d.		
		iki 5403	nuo 5403 iki 10807	10807 ar daugiau
1953 arba ankstesni	Vyras	1 206	42	95
	Moteris	547	28	14
1954 - 1960	Vyras	20 652	8 167	2 301
	Moteris	20 088	8 561	1 364
1961 - 1967	Vyras	59 216	24 812	9 177
	Moteris	70 817	31 333	7 871
1968 - 1974	Vyras	65 478	30 100	16 004
	Moteris	70 638	36 153	12 032
1975 arba vėlesni	Vyras	51 305	21 736	14 576
	Moteris	51 642	23 198	8 330

Iš žemiau pateiktų grafikų (Grafikas 6, Grafikas 7) matyti, kad amžiaus grupėse vis dar dominuoja asmenys, sukaupę sumas mažesnes nei minimali suma, nuo kurios turi būti įsigyjama periodinė išmoka (5403 eurų). 2023 metais sumažėjo dalyvių, kurie sukaupė didesnę sumą nei minimali suma reikalinga įsigyti pensijų anuitetui, tačiau tam turėjo įtakos šiemet (2023 metais) padidėjusi minimali suma, kuri iki 2022 12 31 dienos buvo 10 000 eurų, o nuo 2023 01 01 dienos yra 10807 eurų.

Grafikas 6. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą eurais 2022 m. vasario 28 d.

Grafikas 7. Dalyvių skaičiaus pasiskirstymas pagal gimimo metus ir sukauptą sumą eurais 2023 m. vasario 28 d.

Prielaidos pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus prognozavimui

Prognozuojant pensijų anuitetų mokėjimo (toliau – PAM) veiklą, svarbu įvertinti potencialių pensijų anuitetų gavėjų (toliau – anuitantai) skaičių ir jiems mokamas vidutines pensijų anuitetų išmokas. Šiuo tikslu buvo įvertinta, kiek dabartinių dalyvių, iki jiems sukaks senatvės pensijos amžius, galėtų potencialiai sukaupti ne mažiau kaip minimalią sumą, reikalingą privalomai įsigyti pensijų anuitetą. 2023 metais ši suma yra 10 807 eurų. Nors pensijų anuitetą gali įsigyti ir asmuo, sukaukęs mažesnę sumą, laikoma, kad dalyvių, kurie įsigis anuitetą, nors neprivalo, bus nedaug, todėl šie atvejai, sudarant verslo planą ignoruojami.

Prognozuojant būsimų anuitantų skaičių buvo naudojami iš PKB gauti duomenys apie dalyvius, gimusius ne vėliau kaip 1980 metų sausio 1 d. Naujausi duomenys gauti 2023 metų kovo mėnesį, taigi buvo gauti duomenys kiekvieno dalyvio, ne jaunesnio kaip 44 metai, sukauptą sumą 2023 vasario 28 dieną ir per 2022 bei 2021 metus pervestas įmokas į asmenines sąskaitas pensijų fonduose. Iš PKB buvo prašoma informacijos apie dalyvius, ne jaunesnius kaip 44 metų amžiaus, nes prognozuoti PAM veiklą ilgesniam negu 20 metų periodui nėra racionalu dėl gana didelio rezultatų netikrumo ir galimų svyravimų ilgesniu laikotarpiu. Laikoma, kad potencialūs anuitantai yra tie dalyviai, kurie oficialaus pensinio amžiaus suėjimo momentu bus sukaukę ne mažiau kaip minimalią sumą, reikalingą privalomai įsigyti pensijų anuitetą.

Pagrindinės prielaidos, naudotos prognozuojant potencialų anuitantų skaičių:

1. Prielaidos apie darbo užmokestį 2022 metais ir darbo užmokesčio kitimą ateityje;
2. Prielaida apie dalyvių mirtingumą;
3. Prielaida apie investicinę grąžą;
4. Prielaida apie sumos, kurią sukaupus privaloma įsigyti pensijų anuitetą, indeksavimą.

Prielaidos apie darbo užmokestį 2022 metais ir darbo užmokesčio kitimą ateityje. Kiekvieno dalyvio atlyginimas 2022 metais buvo įvertintas iš gautų duomenų, atsižvelgus į per 2022 metus pervestų įmokų sumą, įmokų skaičių ir pasirinktą kaupimo metodą (maksimalių arba augančių įmokų metodas).

Laikoma, kad dalyvių atlyginimai 2023 – 2026 -ais metais augs tokiu pačiu tempu kaip prognozuojama LR Finansų ministerijos parengtame Ekonominės raidos scenarijuje (2023 m. kovas)⁴, o nuo 2027 metų augimo tempas bus toks pats, koks naudojamas SODROS prognozuojamos pensijos skaičiuoklėje (Lentelė 44).

Lentelė 4. Vidutinio darbo užmokesčio pokyčio prognozė

Metai	Vidutinio darbo užmokesčio pokytis, %
2023	9,09%
2024	5,00%
2025	4,99%
2026	5,03%
2027 - 2031	5% - 4,6%

Prognozuojant, kokią sumą dalyvis gali sukaupti, buvo atsižvelgiama ir į tai, ar dalyvis toliau aktyviai kaupia (perveda įmokas į asmeninę sąskaitą II pakopos pensijų fonde), ar yra pasirinkęs palikti pensijų kaupimo sutartį galioti nemokėdamas naujų įmokų.

Prielaida apie uždirbtą investicinę grąžą. Tikėtina, kad didžioji dauguma II pakopos dalyvių kaupia lėšas jų amžiaus grupę atitinkančiame gyvenimo ciklo fonde (toliau – GC fondas), todėl, prognozuojant sukauptą sumą, tikslinga prielaidas apie būsimą investicinę grąžą sieti su dalyvio gimimo metais. Dalyviai, kuriems iki pensinio amžiaus liko 20 ar mažiau metų, lėšas kaupia viename iš šių GC fondų (pagal gimimo metus): 1975-1981, 1968 – 1974, 1961 – 1967, 1954 – 1960, tuo tarpu tų dalyvių, kurie jau suėjo pensinį amžių, bet dar vis dalyvauja kaupime, lėšos kaupiamos Turto išsaugojimo pensijų fonde. Laikyta, kad vyriausių dalyvių, gimusių 1954-1960 metais, turto investicinė grąža lygi nuliui. Ši prielaida pasirinkta siekiant konservatyviau prognozuoti dalyvių sukauptas sumas bei ignoruoti galimus trumpalaikius investicinės grąžos svyravimus. Tuo tarpu prielaida apie jaunesnių amžiaus grupių GC fondų investicinę grąžą parinkta, atsižvelgus į aukštesnės rizikos aktyvų dalį tam tikro amžiaus dalyvio portfelyje⁵ bei laikant, kad ilgalaikė aukštesnės rizikos aktyvų grąža bus 7 procentai, o mažesnės rizikos aktyvų ilgalaikė grąža bus 3 procentai. Kai visi vyriausios grupės (gimę 1954 – 1960 metais) dalyviai pasieks pensinį amžių (2025 metais), 1961 – 1967 metais gimusių dalyvių grupei bus prognozuojama nulinė metinė grąža (Lentelė 5).

Lentelė 5. Skaičiavimuose naudotos investicinės grąžos prielaidos (2023 – 2031 metai)

Pensinio amžiaus suėjimo metai	Investavimo metai								
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
2023	0,00%								
2024	0,00%	0,00%							
2025	0,00%	0,00%	0,00%						
2026	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%					
2027	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%	0,00%				
2028	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%			
2029	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
2030	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
2031	4,40%	4,20%	4,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

⁴ Siekiant dokumentų suderinamumo, šiame veiklos plane naudojamos Finansų ministerijos 2023 m. pavasarį paskelbtos šalies ekonominės raidos prognozės, kurios naudotos, rengiant Pensijų anuitetų fondo biudžetą ir pinigų srautų prognozes, žr. [Ekonominės raidos scenarijaus archyvas | Lietuvos Respublikos finansų ministerija \(lr.lt\)](#)

⁵ [Pensijų fondų veiklos rodikliai \(pensijų fondų rezultatai\) | Lietuvos bankas \(lb.lt\)](#)

Prielaida apie sumos, kurią sukaupus privaloma įsigyti pensijų anuitetą, indeksavimą. Atsižvelgus į Pensijų kaupimo įstatymo 29 straipsnio 8 dalies nuostatas dydžiai, nuo kurių priklauso asmeniui mokėtina pensijų išmokos rūšis, bus indeksuojami kas trejus metus, naudojant vidutinės metinės infliacijos suminį trejų metų rodiklį. Pirmą kartą dydžiai buvo indeksuoti 2023 metais. Prognozuojant šį rodiklį, naudoti LR Finansų ministerijos rengiamuose Ekonominės raidos scenarijuose skelbiami Suderinto vartotojų kainų indekso (vidutinio metinio) istoriniai pokyčiai iki 2022 metų bei šio rodiklio prognozės 2023 – 2026 metams⁶. Įvertinus praeityje stebėtą ilgalaikę infliaciją, laikoma, kad ilgalaikis (pradedant 2027 metais) vidutinis metinis infliacijos lygis bus 2 procentai. Indeksavimo koeficiento dydžiai ir prognozuojama sukaupta suma, nuo kurios privaloma įsigyti periodinę pensijų išmoką arba pensijų anuitetą, nurodyti lentelėje (Lentelė 6).

Lentelė 6. Sukaupta minimali suma periodinei pensijų išmokai arba pensijų anuitetui įsigyti

Indeksavimo metai	Periodinė išmoka nuo	Pensijų anuitetas nuo	Pensijų anuitetas iki
2023	5 403 €	10 807 €	64 841 €
2026	7 131 €	14 263 €	85 575 €
2029	7 568 €	15 136 €	90 813 €

Prielaida apie dalyvių mirtingumą. Prognozuojant potencialių anuitantų skaičių, buvo atsižvelgiama į tikimybę, kad dalyvis sulauks senatvės pensijos amžiaus. Šiam tikslui naudota Human Mortality Database 2017 metų Lietuvos gyventojų mirtingumo lentelė pagal lytis, t.y. vyrų ir moterų mirtingumui prognozuoti buvo naudojamos skirtingos tikimybės. HMD lentelė pasirinkta, nes:

- II pakopos pensijų kaupime gali dalyvauti skirtingų socialinių sluoksnių atstovai, taigi dalyvių mirtingumas gali būti artimas populiacijos vidurkiui, tačiau tikėtina, kad gaunamas dalyvių skaičiaus rezultatas yra konservatyvesnis;
- nėra patikimų statistinių duomenų, kurie tiksliau atspindėtų būtent II pakopos pensijų kaupimo dalyvių mirtingumą.

Remiantis aukščiau išvardintomis prielaidomis atlikti prognozuojamos II pakopos pensijų fonde sukauptos sumos skaičiavimai kiekvienam dalyviui. Prognozuojami potencialių anuitantų skaičiai pateikti lentelėje (Lentelė 7).

Lentelė 7. Prognozuojamas anuitetus įsigyti privalančių dalyvių skaičius

Oficialaus pensinio amžiaus suėjimo metai									
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vyrai	670	840	1 179	1 201	1 695	2 099	2 117	2 574	3 158
Moterys	420	709	1 098	914	1 826	2 348	2 451	2 861	3 799
Viso	1 091	1 549	2 277	2 115	3 521	4 447	4 568	5 435	6 957

Pensijų anuiteto dydžio nustatymo prielaidos

Pensijų anuitetų dydžiams nustatyti yra naudojamos trys pagrindinės prielaidos:

1. Gyvenimo trukmės (ilgaamžiškumo)
2. Investicinės grąžos

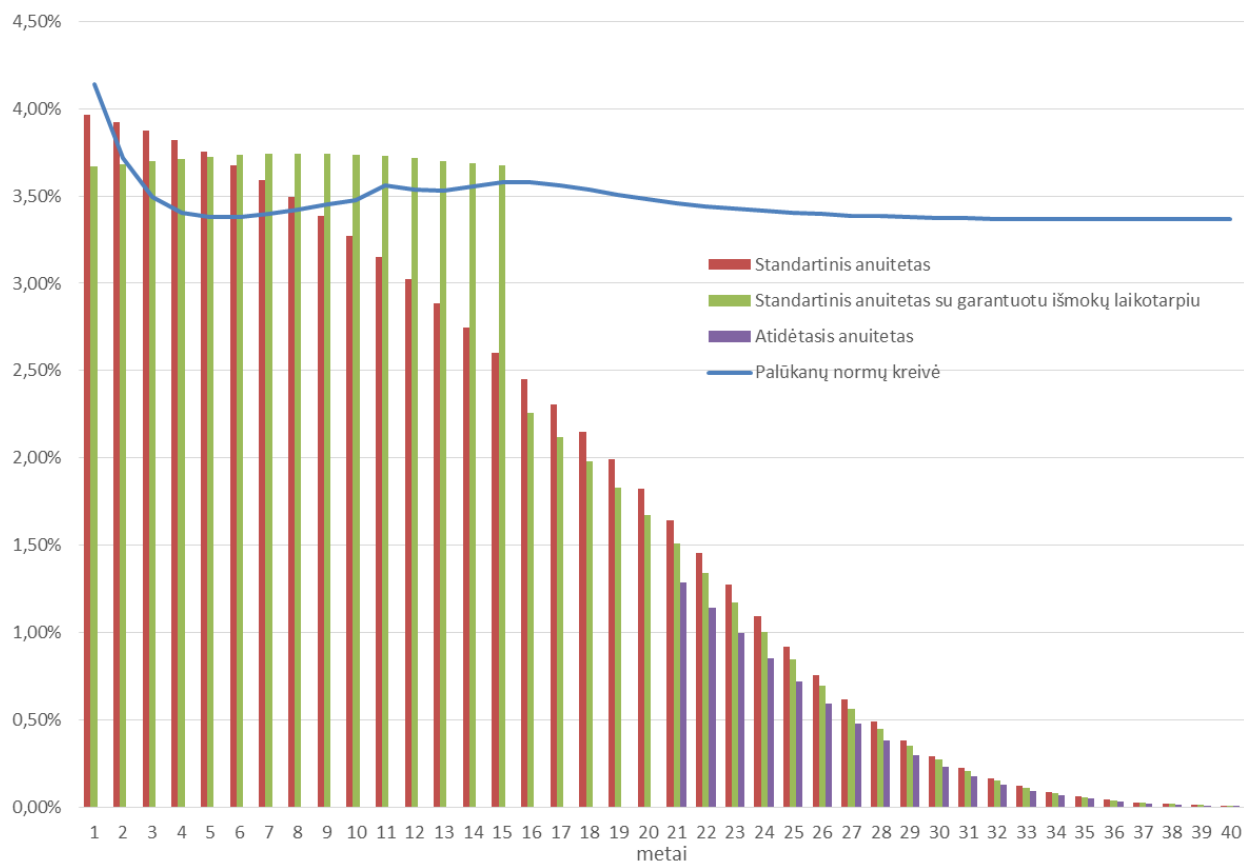
⁶ [Ekonominės raidos scenarijaus archyvas | Lietuvos Respublikos finansų ministerija \(lr.v.lt\)](#)

3. Administravimo kaštų

Prielaida apie anuitantų likusio gyvenimo trukmę atspindi skaičiavimuose naudojama mirtingumo lentelė, kuri buvo sudaryta, išanalizavus VSDF valdybos turimus duomenis apie Lietuvos gyventojų – pensijų gavėjų mirtingumą penkerių metų laikotarpiu nuo 2015-01-01 iki 2019-12-31. Analizuojant duomenis buvo pastebėta mirtingumo priklausomybė nuo gaunamų pajamų. Kadangi prievolė įsigyti pensijų anuitetą iki 2022 12 31 atsirasdavo dalyviams, kurie būdavo sukaukę ne mažiau kaip 10 tūkstančių eurų (nuo 2023 01 01 dienos ne mažiau kaip 10 807 eurai), tokią ar didesnę sumą galėjo potencialiai sukaupti tie dalyviai, kurių uždarbis buvo didesnis nei vidutinis šalies darbo užmokestis. Sudarant anuitantų mirtingumo lentelę buvo vertinamas 40% didžiausias pensijas gaunančių asmenų mirtingumas, gyvenimo trukmės pokyčio tendencijos per pastaruosius 15 metų bei numatomas vyrų ir moterų, įsigyjančių pensijų anuitetus, santykis (skaičiuota, kad tarp asmenų įsigijusių pensijų anuitetus bus 40% moterų). Sudaryta anuitantų mirtingumo lentelė peržiūrima ne rečiau kaip kas 5 metus, o paskutinį kartą buvo peržiūrita 2023 metų pirmoje pusėje. Atlikus skaičiavimus su papildomai įtrauktais 2020, 2021 ir 2022 metų duomenimis, t.y. išanalizavus 8 metų duomenis (nuo 2015-01-01 iki 2022-12-31) bei atsižvelgus į potencialių anuitantų lyčių proporcijas (vertinant pagal vienkartinės įmokos moterų dalis tarp naujų anuitantų neturėtų viršyti 40 procentų iki maždaug 2026-ųjų metų) buvo nuspręsta nekeisti mirtingumo prielaidų.

Daugiau kaip pusė anuitantų pensijų anuitetus gaus ilgiau nei 20 metų, tad investicinė grąža, kuri yra įskaičiuojama į pensijų anuiteto dydį, vaidina reikšmingą vaidmenį. Pensijų anuitetų dydžiai yra apskaičiuoti naudojant 1,00% fiksuotą palūkanų normą. Žvelgiant į EIOPA skelbiamų nerizikingų palūkanų normų ir pensijų anuitetų išmokų srautų iliustraciją pateiktą 8 grafike, matome, kad šiuo metu Pensijų anuitetų fondui neturi būti sudėtinga uždirbti pažadėtą investavimo grąžą ir garantuotas investavimo grąžos lygis nekelia grėsmės PAF veiklos tvarumui, o pensijų anuitetų gavėjų interesai yra atliepiami indeksuojant pensijų anuitetus uždirbus didesnę nei garantuotą investicinį pelną.

Grafikas 8. 2023 spalio mėnesį EIOPA paskelbta nerizikingų palūkanų normų kreivė (su kintamumo korekcija) ir pensijų anuitetų išmokų srautų pavyzdžiai

Pensijų kaupimo įstatymo 35¹² straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad „pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymas ir administravimas finansuojami iš pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymui ir administravimui finansuoti skirto atskaitymo – ne daugiau kaip 3 procentai vienkartinį įmokų, kurias į pensijų anuitetų mokėtojo valdomą Pensijų anuitetų fondą perveda pensijų kaupimo bendrovės“. Įvertinus planuojamas pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymo ir administravimo išlaidas ilgesniu laikotarpiu, buvo nuspręsta į pensijų anuitetus įskaiciuoti 2,5 procento dydžio nuo mokamos sumos už įsigyjamą pensijų anuitetą išlaidas.

PAM veiklos prognozė rodo, kad esamos prielaidos, naudojamos pensijų anuitetų dydžiams apskaičiuoti, yra tinkamos ir nėra poreikio jų keisti artimiausioje ateityje.

2020-2023 metų patirtis - ką renka klientai?

Nuo pat PAM veiklos pradžios anuitantai teikia pirmenybę standartiniam pensijų anuitetui su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu. Šią rūšį, tiek nuo veiklos pradžios, tiek 2023 metais, rinkosi beveik 70 procentų anuitantų. Kiek daugiau nei 20 procentų anuitantų rinkosi standartinį pensijų anuitetą. Mažiausiai populiarius buvo atidėtasis pensijų anuitetas, kurio populiarumas 2023 metais šiek tiek sumažėjo (Lentelė).

Lentelė 8. Naujai priimtų sprendimų dėl pensijų anuiteto mokėjimo pasiskirstymas pagal pensijų anuiteto rūšis

Anuiteto rūšis	Prielaida naudota prognozėms 2022 metais	Nuo veiklos pradžios iki 2023 10 31 d.		Per 2023 metų sausio - spalio mėnesius	
		Naujų sprendimų skaičius	Procentas	Naujų sprendimų skaičius	Procentas
Standartinis	20%	570	21,38%	175	24,72%
Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu	65%	1817	68,13%	479	67,56%
Atidėtasis	15%	280	10,50%	55	7,77%
Viso		2667		709	

Atsižvelgus į PAM veiklos patirtį tikslinga nekeisti prielaidos apie sprendimų pasiskirstymą pagal pensijų anuiteto rūšis - naudoti konservatyvią prielaidą, kad ateityje 65 procentai anuitantų pasirinks standartinį pensijų anuitetą su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu, 20 procentų – standartinį pensijų anuitetą ir 15 procentų – atidėtąjį pensijų anuitetą.

Prognozuojant PAM veiklą svarbu numatyti, kokio amžiaus būdami asmenys priėmė sprendimą įsigyti pensijų anuitetą: ar pensijų anuitetas perkamas iš karto, sukakus oficialų senatvės pensijos amžių, ar nukeliamas kuriam laikui, ar gaunantys išankstinę pensiją kartu įsigijo ir pensijų anuitetą ir pan. Dauguma PAM klientų (apie 62 procentus) anuitetus įsigijo arba tą mėnesį, kai jiems suėjo senatvės pensijos amžius (2023 metais – 64 metai moterims bei 64 metai ir 6 mėnesiai vyrams) arba vienu mėnesiu vėliau. Maždaug trečdalis anuitantų įsigijo anuitetą būdami daugiau nei vienu mėnesiu vyresni, tuo tarpu išankstinio pensinio amžiaus anuitantai sudarė apie 6 procentus PAM klientų (Lentelė).

Lentelė 9. Anuitantų pasiskirstymas pagal amžių pensijų anuiteto įsigijimo dieną.

Nuo veiklos pradžios iki 2023 10 31 d.					
	Oficialaus senatvės pensijos amžiaus	1 mėnesiu vyresni nei oficialus senatvės pensijos amžius	Vyresni daugiau nei 1 mėnesiu	Jaunesni nei oficialus senatvės pensijos amžius	Viso:
Anuitantų skaičius	965	685	861	156	2667
Anuitantų dalis, procentais	36%	26%	32%	6%	
Per 2023-ųjų sausio - spalio mėnesius					
Anuitantų skaičius	261	164	241	43	709
Anuitantų dalis, procentais	37%	23%	34%	6%	

Planuojant PAM veiklą svarbu įvertinti, kokia dalis II pakopos dalyvių, kuriems oficialus pensinis amžius suėjo tam tikrą mėnesį ir kurie, pagal kaupimo prognozes, bus sukaukę ne mažesnę sumą nei reikalinga anuitetui įsigyti, anuitetą įsigis. Natūralu tikėtis, kad didžioji dalis potencialių anuitantų anuitetus įsigis arba tą mėnesį, kai jiems sueina oficialus pensinis amžius arba 1 mėnesiu vėliau. Iš lentelės (Lentelė) matyti, kad, priklausomai nuo mėnesio, apie 40-60 procentų potencialių anuitantų sprendimo įsigyti anuitetą neatideda ilgiau kaip vienam mėnesiui. Papildomai, apie 1-2 procentai vyresnių dalyvių įsigyja anuitetus vėlesniais mėnesiais po pensinio amžiaus suėjimo.

Lentelė 10. Dalyvių, įsigijusių anuitetus, dalis nuo potencialių anuitantų

Dalyviai:	Naudojama prielaida	2023							
		Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis
Įsigiję anuitetą oficialaus PA mėnesį, procentais nuo potencialių anuitantų	40%	36%	25%	23%	33%	42%	45%	21%	30%
Įsigiję anuitetą 1 mėnesiu vėliau nei oficialus PA, procentais	15%	18%	15%	19%	19%	21%	16%	25%	
Įsigiję anuitetą daugiau nei 1 mėnesiu vėliau nei oficialus PA, procentais	1,88%	1,70%	1,53%	2,79%	2,98%	1,84%	1,97%	1,83%	2,65%

Sudarant PAM veiklos planą 2022 metais, laikyta, kad kiekvieną mėnesį pensijų anuitetus įsigis 40% potencialių anuitantų (pagal prognozes sukaupusių ne mažesnę sumą nei reikalinga privalomai įsigyti anuitetą), kurie senatvės pensijos amžių sukako tą patį mėnesį, 15% anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako praėjusį mėnesį, ir 1,88% (25% per metus) tų anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako anksčiau, t.y. tų, kurie sprendimą pirkti anuitetą atidėjo. Atsižvelgus į PAM patirtį nutarta, siūloma, sudarant veiklos planą 2023 metais, naudoti tas pačias prielaidas.

PENSIJŲ ANUITETŲ FONDO TURTAS IR JO VALDYMAS

PAF turto augimo prognozė

Naujų anuitantų skaičiaus prognozė. PAM veiklos patirtis parodė, kad, nors didesnė dalis potencialių anuitantų pensijų anuitetus įsigyja sukakę senatvės pensijos amžių arba mėnesiu vėliau, likusi dalis sprendimą atideda. Prognozuojant PAM veiklą laikoma, kad kiekvieną mėnesį pensijų anuitetus įsigis 40% potencialių anuitantų (pagal prognozes sukaupusių 10 807 eurus arba daugiau), kurie senatvės pensijos amžių sukako tą patį mėnesį, 15% anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako praėjusį mėnesį, ir 1,88% (25% per metus) tų anuitantų, kurie senatvės pensijos amžių sukako anksčiau, t.y. tų, kurie sprendimą pirkti anuitetą atidėjo (Lentelė 11).

Lentelė 11. Prielaidos, naudotos prognozuojant naujų anuitantų skaičių per mėnesį

Mėnuo	Pensijų anuitetus įsigijančių asmenų dalis, proc. (nuo potencialių anuitantų)
Kai sukako senatvės pensijos amžius	40%
Vienas mėnuo po to, kai sukako senatvės pensijos amžius	15%
Vėlesnis mėnuo	1,88%

Anuitantų pasiskirstymas pagal pensijų anuiteto rūšis. Veiklos rezultatų prognozei labai svarbi prielaida, kurią pensijų anuiteto rūšį (standartinį, standartinį su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ar atidėtąjį) rinks anuitantai. Laikoma, kad standartinį pensijų anuitetą rinks 20% įsigijančių pensijų anuitetą, 65% - standartinį pensijų anuitetą su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ir 15% - atidėtąjį pensijų anuitetą.

Pensijų anuitetus įsigijusių ir gaunančių asmenų skaičiaus prognozė pateikta lentelėje (Lentelė 12).

Lentelė 12. Pensijų anuitetus įsigijusių ir gaunančių asmenų skaičiaus prognozė (Bazinis scenarijus)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Anuitantų skaičius metų pradžioje:	2.828	3.937	5.514	7.156	9.690	12.909	16.377	20.489
<i>Standartinis</i>	603	825	1.140	1.468	1.974	2.618	3.311	4.133
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	1.919	2.639	3.663	4.729	6.375	8.466	10.718	13.389
<i>Atidėtasis</i>	306	473	711	959	1.341	1.826	2.348	2.967
Nauji anuitantai:	1.146	1.630	1.719	2.641	3.365	3.660	4.361	5.467
<i>Standartinis</i>	229	326	344	528	673	732	872	1.093
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	745	1.060	1.117	1.717	2.187	2.379	2.834	3.554
<i>Atidėtasis</i>	172	245	258	396	505	549	654	820
Anuitantų skaičius metų pabaigoje:	3.937	5.514	7.156	9.690	12.909	16.377	20.489	25.640
<i>Standartinis</i>	825	1.140	1.468	1.974	2.618	3.311	4.133	5.163
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	2.639	3.663	4.729	6.375	8.466	10.718	13.389	16.736
<i>Atidėtasis</i>	473	711	959	1.341	1.826	2.348	2.967	3.742

Turto augimo prognozė. Vadovaujantis aukščiau išvardintomis prielaidomis prognozuojama, kaip keisis PAF turto dydis. Laikoma, kad uždirbama metinė investicijų grąža yra 2% (įskaitant investavimo veiklos sąnaudas).

Pinigų srautai skaičiuojami kas mėnesį, atsižvelgiant į anuitantų lytį, sukauptas sumas (atskirai vyrams ir moterims), anuitantų išgyvenimo tikimybes ir pan. PAF pinigų srautų ir turto prognozė pateikta lentelėje (Lentelė 13).

Lentelė 13. Prognozuojami PAF pinigų srautai (Bazinis scenarijus) (tūkst. eurų)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
PAF turtas pradžioje	38.083	52.177	72.625	98.653	140.212	193.759	254.199	326.658
Pensijų anuitetų įmokos	16.317	23.282	30.084	47.402	61.038	69.891	84.438	107.716
Atskaitymai PAF valdymui (2,5%)	408	582	752	1.185	1.526	1.747	2.111	2.693
Pensijų anuitetų išmokos	2.591	3.603	5.108	7.352	10.302	13.812	17.932	23.042
PAF investicinės veiklos rezultatas	914	1.295	1.862	2.694	3.814	5.182	6.808	8.835
PAF administravimo veiklos rezultatas	-186	-77	-18	356	701	926	1.256	-2.706
PAF gautos/grąžintos paskolos	48	134	-41	-356	-177	0	0	0
PAF turtas pabaigoje	52.177	72.625	98.653	140.212	193.759	254.199	326.658	414.769

PAF turto investavimas

2023 metais su Taryba buvo diskutuojama, ar pakilus rinkos palūkanoms reikėtų atnaujinti tikslinės investavimo grąžos dydį, kokie rodikliai galėtų būti naudojami, vertinant pensijų anuitetų indeksavimo tikslų adekvatumą. Priimtas bendras sutarimas, kad šiuo metu tikslinės investavimo grąžos dydis neturėtų būti keičiamas ir yra lygus 75 proc. Taryba nutarė, kad panaši diskusija ir vertinimas turėtų būti atliekami reguliariai.

2023 m. lapkričio mėnesį baigta diskusija su Taryba dėl Pensijų anuitetų fondo investavimo politikos ir strategijos (toliau – Investavimo politika) metinio peržiūrėjimo. Taryba rekomendavo kol kas Investavimo politikos nekeisti.

2023 m. spalio 31 d. PAF turtas, įskaitant gautinas sumas už įsigytus pensijų anuitetus, buvo beveik 34,8 mln. eurų. Didžioji jo dalis (apie 75 proc.) yra investuota į biržoje prekiaujamus fondus, kurie atkartoja plačiai diversifikuotus akcijų indeksus. Apie 19 proc. turto yra investuota į vyriausybių, kredito įstaigų ar valstybės valdomų įmonių obligacijas. Likvidumui trumpuoju laikotarpiu užtikrinti skirta pinigų dalis yra laikoma banko sąskaitoje ir investuota į pinigų rinkos priemones (išdo vekselius, terminuotuosius indėlius). PAF turto detalesnė sudėtis pateikta 14 lentelėje.

Lentelė 14. Pensijų anuitetų fondo turto sudėtis 2023 m. spalio 31 d.

Portfelis/ Turto klasė	Investicijų suma, tūkst. Eur	Dalis PAF, proc.
Likvidumo	906,7	2,6
Pinigai sąskaitoje	360,9	1,0
Vyriausybių išdo vekseliai	295,0	0,9
Terminuotieji indėliai	250,8	0,7
Garantinis	6 179,0	17,8
Lietuvos vyriausybės obligacijos, įskaitant vyriausybės garantuotas	3 992,6	11,8
Kitų ES šalių vyriausybių obligacijos	597,1	1,8
ES šalių valstybės valdomų įmonių obligacijos	1 183,9	3,5
ES šalių kredito įstaigų obligacijos	405,4	1,2
Pinigai sąskaitoje	0,0	0,0
Augimo⁷	26 756,0	77,0
Šiaurės Amerikos šalių bendrovių akcijos	14 414,4	41,9
Europos ir Vidurio Rytų išsivysčiusių rinkų bendrovių akcijos	7 074,0	18,4
Ramiojo vandenyno regiono išsivysčiusių rinkų bendrovių akcijos	3 024,8	7,4
Besivystančių rinkų bendrovių akcijos	956,0	1,4

⁷ Augimo portfelį sudaro investicijos į biržoje prekiaujamus fondus (toliau – ETF) ir kitas finansines priemones. Regionų dalis apskaičiuota, įvertinant paskutinę viešai skelbiamą atitinkamų ETF sudėtį.

Europos bendrovių obligacijos	252,8	0,8
Pinigai sąskaitoje	1 036,0	4,6
Pinigai sąskaitoje (visos sąskaitos ir portfeliai)	1 443,9	4,2
Gautinos sumos	881,7	2,5

Atsižvelgus į tai, kad per 2022-2023 metus ženkliai kilo rinkos palūkanos, 2024-2031 metų veiklos rezultatų prognozės skaičiavimuose naudojama prielaida, kad iš investuojamo turto uždirbama 2 proc. investicinė grąža, t. y. ji yra panaši į tą, kurią PAF gauna už sąskaitos likutį banke.

Investavimo rizikos valdymas

Investicijų rizika yra valdoma, diversifikuojant investicijas pagal regionus, emitentus ir kitus kriterijus bei nustatant limitų sistemą, kaip aprašyta Investavimo politikoje. 2022 m. rugpjūčio 29 d. VSDF valdybos direktoriaus įsakymu Nr. V-330 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. V-729 „Dėl pensijų anuitetų veiklos rizikos valdymo politikos ir strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinta Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymo politikos ir strategijos (toliau – Rizikos valdymo politika) nauja redakcija. Atnaujintoje Rizikos valdymo politikoje nustatyta, kad priimto investavimo rizikos lygio nustatymui turi būti skaičiuojamas rizikos kapitalas – didžiausia galima turto vertės sumažėjimo arba nuostolių suma per vienerius metus, įvertinant įvykius, įvyksiančius dažniau nei vieną kartą per 200 metų. Į rizikos kapitalą yra įtraukiami ir su veiklos rizika susiję galimi nuostoliai. Nustatyti rizikos kapitalo santykio su Augimo portfelio vertinimo kriterijai – priimtinas lygis (<50 proc.), toleruotinas rizikos lygis (50-75 proc.) ir nepriimtinas rizikos lygis (>75 proc.).

2023 m. spalio 27 d.⁸ duomenimis PAF rizikos kapitalas buvo 9 632,1 tūkst. eurų, jo santykis su Augimo portfelio buvo priimtina lygyje (36,35 proc.), todėl investavimo veikloje ir rizikos valdymo požiūriu 2024 m. nenumatoma esminių pokyčių.

Atskirai vertinama Pensijų anuitetų fondo likvidumo rizika, t. y. kelių mėnesių pensijų anuitetų išmokoms užtenka lėšų ir turto Likvidumo ir Garantiniame portfelioose, t. y. nereikia realizuoti investicijų iš Augimo portfelio anksčiau nei bus pasiekta tikslinė investavimo grąža. Šios likvidumo rizikos vertinimas detalčiau aprašytas dalyje „Savo rizikos vertinimas ir pensijų anuitetų techninių atidėjinių padengimo turtu prognozė 7 metams“, aptariant bazinį ir du pasirinktus pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos scenarijus.

⁸ Rizikos kapitalo rodiklis skaičiuojamas kartą per savaitę

SAVO RIZIKOS VERTINIMAS IR PENSIJŲ ANUITETŲ TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ PADENGIMO TURTU PROGNOZĖ 7 METAMS

Rizikos valdymo politikoje yra numatyta, kad PAM rizikos valdymas yra neatskiriama planavimo proceso dalis. Todėl rengiant Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos planą buvo įvertintos pagrindinės rizikos ir jų valdymo priemonės, įvertinta įvardintų rizikų įtaka PAM tikslų pasiekimui ir planuojamos PAM veiklos atitikimas patvirtintam rizikos apetitui.

Pagrindinės rizikos, galinčios turėti įtakos PAF tvarumui, yra naujų anuitantų skaičius ir ženklus PAF fondo turto vertės sumažėjimas.

Naujų anuitantų skaičius gali būti mažesnis dėl įvairių priežasčių, pvz.:

- Dėl recesijos, kurios tikimybė yra nemaža, II pakopos pensijų fondų dalyvių atlyginimai gali augti mažiau, negu prognozuota, nedarbo lygis taip pat galėtų išaugti, dėl ko sumažėtų įplaukos į pensijų fondus ir, atitinkamai, dalyvių sukauptas turtas;
- Nepaisant centrinių bankų pastangų, infliacija gali būti aukštesnė už siekiamus 2% ilgesnį laiką, dėl ko gali daugiau nei prognozuota pakilti riba, nuo kurios privaloma įsigyti pensijų anuitetą;
- Nepalanki situacija finansų rinkose gali turėti neigiamos įtakos pensijų fonduose sukaupiamam turtui, dėl ko dalyviai nesukaups turto daugiau nei riba, nuo kurios privaloma įsigyti pensijų anuitetą;
- Teisinio reglamentavimo pokyčiai.

Didelė PAF turto dalis yra netiesiogiai investuota į nuosavybės vertybinius popierius, t.y. aukštos rizikos aktyvus, todėl yra galimi dideli vertės svyravimai. Obligacijų emitentų kredito rizika yra vertinama kaip nereikšminga, nes investuojama į investicinio reitingo vyriausybių, valstybės valdomų įmonių ir kitų panašaus patikimumo skolos vertybinius popierius, taikant griežtus diversifikacijos reikalavimus.

Atsižvelgiant į identifikuotas rizikas buvo pasirinkti scenarijai PAF finansiniam tvarumui įvertinti.

VSDF valdybos Pensijų anuitetų skyriaus specialistai kartu su Taryba nustatė PAF vystymosi trajektoriją. 2023 m. lapkričio 21 d. įstatymu Nr. XIV-2274 „Dėl Pensijų anuitetų fondo 2024 metų rodiklių patvirtinimo“ patvirtintas PAF biudžetas 2024 metams tapo atspirties tašku ilgalaikiai prognozei, o biudžetui sudaryti naudotos prielaidos – bazinio scenarijaus prielaidomis. Papildomai buvo sudaryti 2 rizikos scenarijai (ORSA 1 ir ORSA 2), kurie apibrėžė situacijas, kurios galėtų susidaryti nepalankiai susiklosčius aplinkybėms.

ORSA 1 scenarijus siekia įvertinti situaciją, kuri galėtų susiklostyti priėmus politinį sprendimą sudaryti sąlygas pensijų kaupimo dalyviams atsiimti grynaisiais iki 25% pensijų fonduose sukaupėtų lėšų. Tikėtina, kad pensijų kaupimo dalyviai siektų maksimizuoti atsiimamą sumą ir savo teise atsiimti dalį sukauptos sumos pasinaudotų prieš pat sukankant senatvės pensijos amžių. Tokiu atveju, pensijų fondų dalyvių, įsigyjančių pensijų anuitetus, skaičius ženkliai sumažėtų.

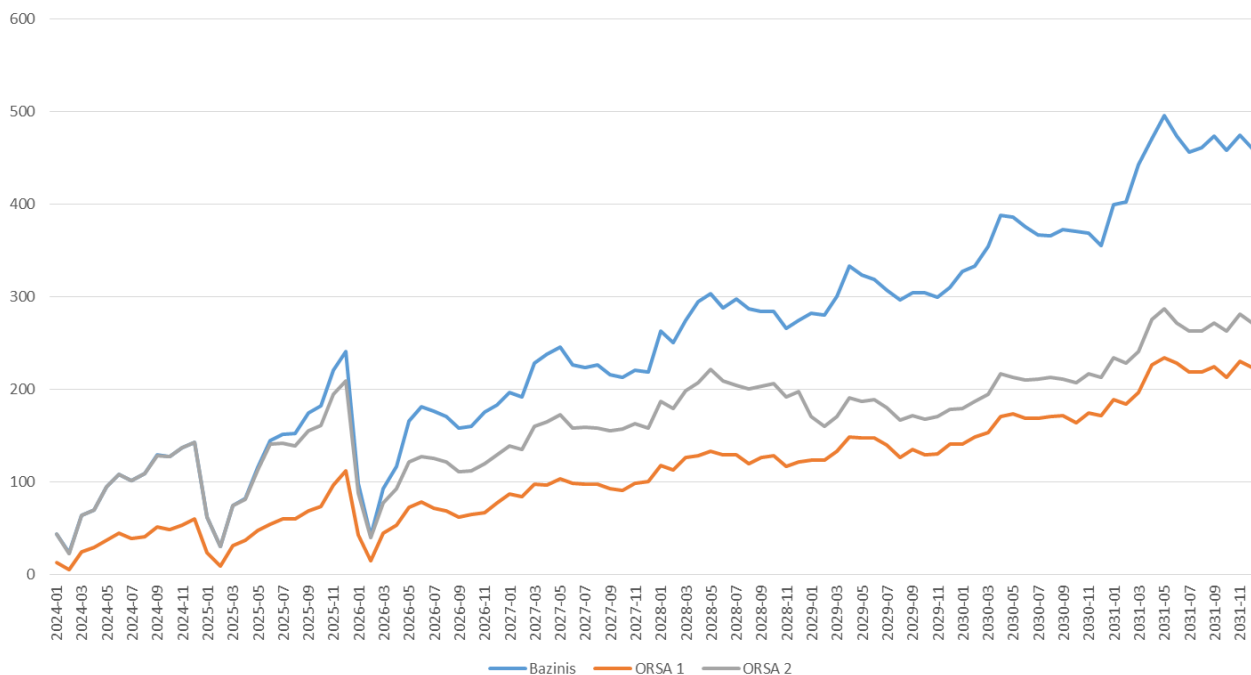
ORSA 2 scenarijus yra skirtas įvertinti galimą su klimato kaita susijusių rizikų įtaką PAF veiklos tvarumui. Šalies ir pasaulio ekonomikos būklė daro reikšmingą įtaką PAF tvarumui, tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai. Ekonomikos nuosmukis mažina gyventojų užimtumą ir pajamas, atitinkamai mažiau yra sumokama įmokų į pensijų fondus ir sukaupiamas mažesnis pensijų turtas. Papildomai sukaupimą mažina finansų rinkų nuosmukis. Nesukaupus daugiau turto nei nustatyta privalomo pensijų anuiteto įsigijimo riba, mažėja juos įsigyjančių asmenų skaičius. Finansų rinkų nuosmukis tiesiogiai mažina ir PAF turto vertę. ORSA 2 scenarijaus atveju, daroma prielaida, kad jau artimiausiu metu klimato kaita ir jos sukelti padariniai bus tokie akivaizdūs, kad valstybių lyderiai visame pasaulyje sugebės priimti griežtus apribojimus iškastinio kuro naudojimui jau nuo 2025 metų. Priimti sprendimai sukeltų trumpalaikį ekonominį nuosmukį, nes įmonės tiesiogiai naudojančios iškastinį kurą būtų priverstos daug investuoti siekdamos prisitaikyti prie naujų reikalavimų, tačiau ne visoms pavyktų tai padaryti. Kitų įmonių pelningumas ženkliai mažiau trumpam sumažėtų dėl papildomų išlaidų susijusių su naujais klimato kaitos mažinimo priemonių įgyvendinimo. Atitinkamai tokia situacija paveiktų ir atlyginimų augimą bei infliaciją.

Lentelė 15. Pensijų anuitetų fondo ilgalaikės prognozės scenarijų prielaidos

Prielaida	Bazinis scenarijus	ORSA 1	ORSA 2
Potencialių PA gavėjų skaičius	DU pokytis: 2023 m. – 9,1% 2024 m. – 5,0% 2025 m. – 5,0% PF grąža pagal GC principus: akcijos 7%, obligacijos 3%.	Nuo 2024 PF dalyviai prieš pensiją atsiima 25% sukaupotos sumos.	Atlyginimų augimas: 2025 metais – 0% Nuo 2026 po 5% kasmet
PA įsigijimo riba	2026 m. +32% 2029 m. +6%		Infliacija: 2025/2027 – 6%, vėliau – 3%. PA įsigijimo ribos indeksuojamos: 2026 m. +32% (iki 14.265 eurų) 2029 m. +19% (iki 16.975 eurų)
Rinkos/ Augimo portfelio investicinė grąža	Stabili grąža (2%)		2025 m. Išskatinį kurą vartojančių įmonių akcijų vertė krenta 100%, kitų įmonių – 50% Nuo 2026 m. akcijų investicinė grąža kasmet +7%, obligacijų metinis pajamingumas +3%

Pagrindinis veiksnys, darantis įtaką PAM veiklos apimčių augimui ir PAF tvarumui, yra naujai skiriamų pensijų anuitetų skaičius. Jis yra svarbus, nes PAM yra ankstyvojoje vystymosi stadijoje ir turimų veiklos apimčių nepakanka pilnai padengti PAM veiklos valdymo ir administravimo išlaidoms. Naujų pensijų anuitetų skaičiaus prognozės, esant skirtingiems PAM veiklos vystymosi scenarijams, pateikti 9 grafike. Naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius yra netolygiai pasiskirstęs metų bėgyje ir priklauso nuo skaičiaus potencialių pensijų anuitetų gavėjų, kurie tuo metu sukanka senatvės pensijos amžių. Dėl vis dar vykstančio senatvės pensijos amžiaus didinimo, kiekvienų metų sausio ir vasario mėnesiais nėra žmonių, kurie sukanka senatvės pensijos amžių, o kovo ir balandžio mėnesiais – nėra moterų, kurios sukanka senatvės pensijos amžių.

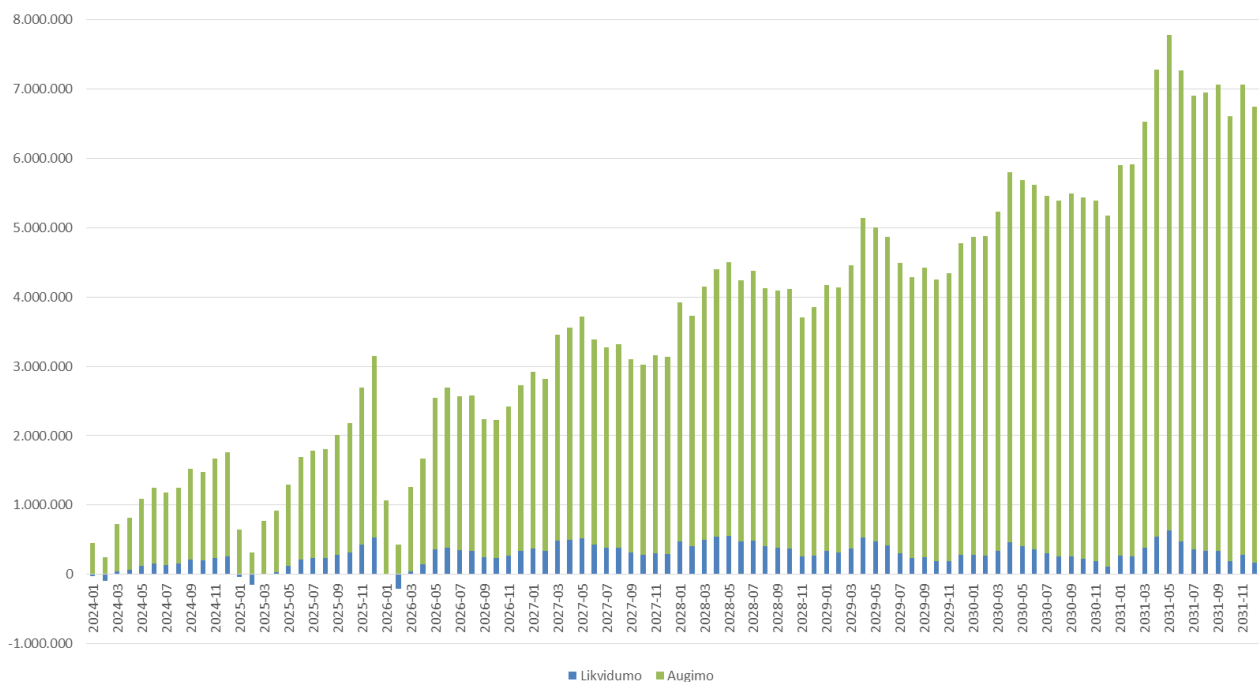
Grafikas 9. Naujų pensijų anuitetų sutarčių skaičiaus prognozė, vnt

Naujai paskirtų pensijų anuitetų skaičius lemia PAF pinigų srautų dinamiką. Bazinio scenarijaus atveju, daugumoje mėnesių prognozuojami teigiami pinigų srautai, t.y. prognozuojama, kad PAF kas mėnesį gaus didesnes pensijų anuitetų įmokų sumas nei išmokės pensijų anuitetų išmokų. Žemiau esančiame grafike

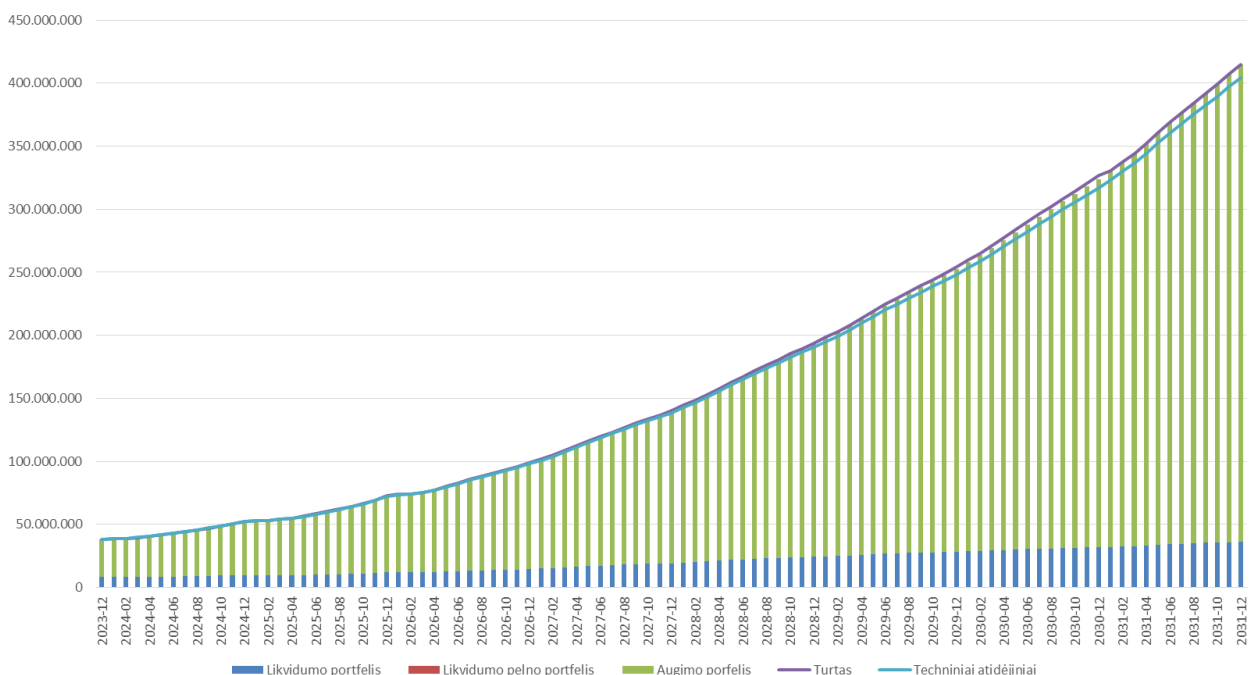
galime matyti investicinių portfelių pinigų srautų prognozę. Visi teigiami pinigų srautai yra nukreipiami investavimui ir padalinami tarp Likvidumo/Garantinio ir Augimo portfelių, o neigiami pinigų srautai yra dengiami iš Likvidumo portfelio. Dėl mažo naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus metų pradžioje yra mėnesių, kuriais prognozuojama naujų įmokų suma bus mažesnė nei pensijų anuitetų išmokų suma. Tokia situacija yra iš anksto žinoma, įvertinta ir atitinkamai jai yra pasiruošta, užtikrinant pakankamą lėšų sumą Likvidumo portfelyje.

Grafikas 10. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (Bazinis scenarijus), eur

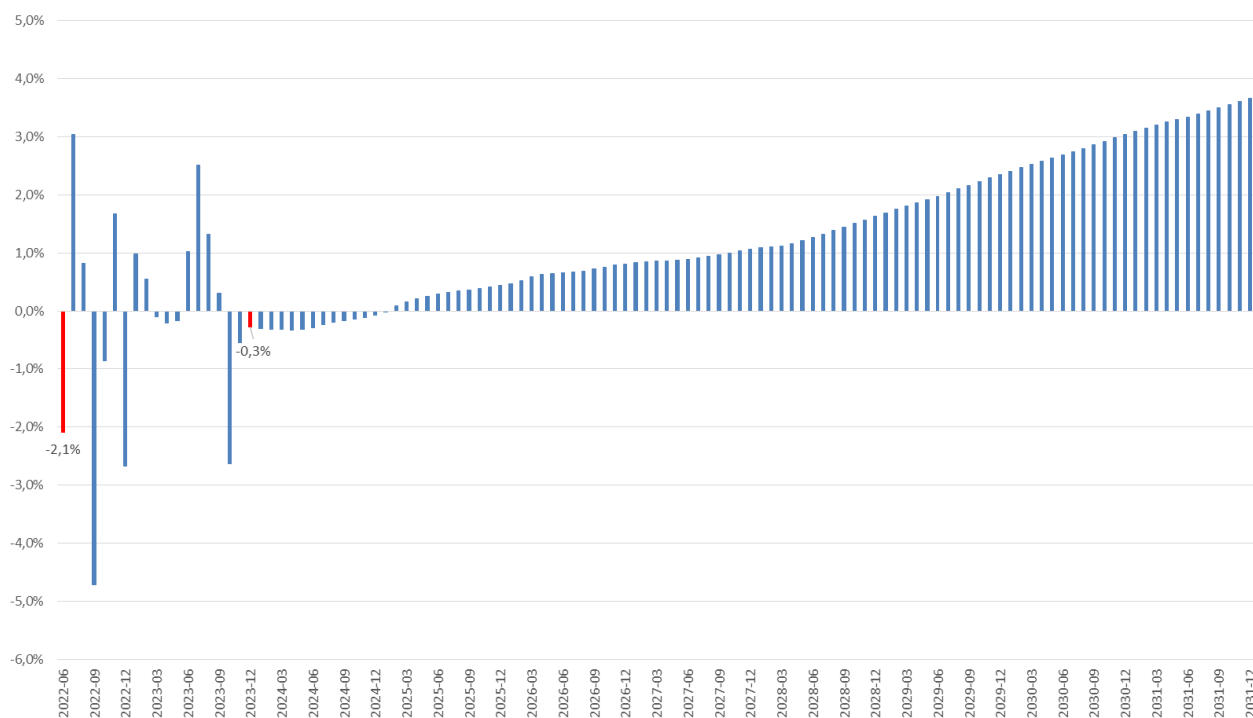
Atitinkami pinigų srautai lemia prognozuojamų investicinių portfelių dydžius. Kadangi prognozuojami teigiami pinigų srautai, tai numatomas ir investicinių portfelių augimas.

Grafikas 11. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (Bazinis scenarijus), eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma ir prognozuojama PAF turto suma yra arti viena kitos ir, analizuojant grafiką, sunku įvertinti, kuri suma yra didesnė. Techninių atidėjinių padengimas turtu yra esminis rodiklis, vertinant PAM veiklos tvarumą, todėl PAF turto ir įsipareigojimų skirtumą verta panagrinėti detaliau.

Grafikas 12. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (Bazinio scenarijus), proc.

Detaliau panagrinėję techninių atidėjinių padengimo turtu dinamiką, matome, kad bazinio scenarijaus atveju 2023 metų pabaigoje prognozuojamas deficitas nors ir mažėja, tačiau išlieka iki 2025 metų pradžios, vėliau prognozuojama, kad PAF techniniai atidėjiniai bus pilnai padengti turtu. Techninių atidėjinių padengimo turtu lygį skirtingai veikia keletas faktorių:

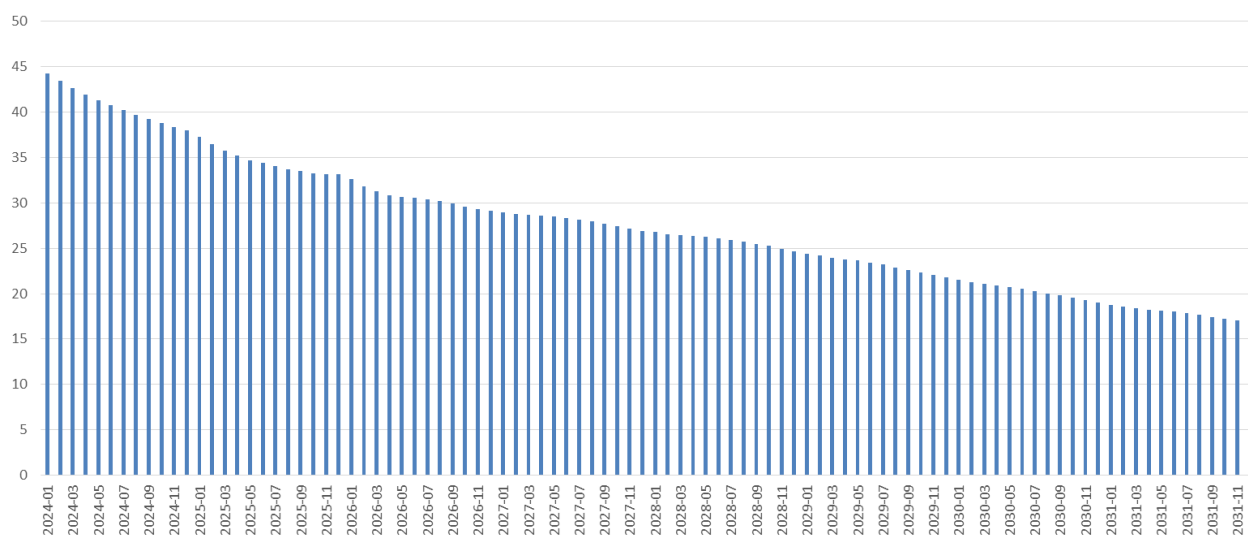
- Neigiamai veikia į techninius atidėjinius atidedama iki pensijų anuiteto pabaigos administravimo sąnaudoms dengti reikalinga suma (2% vienkartinių įmokų sumos), nes ši dalis nėra finansuojama iš gautų vienkartinių įmokų;
- Teigiamai veikia investicinė grąža, nes bazinio scenarijaus investavimo grąža yra didesnė nei investavimo grąžos prielaida naudota pensijų anuitetų dydžių apskaičiavimo metodikoje, todėl esant tokiai investavimo grąžai PAF turtas turėtų pilnai padengti techninių atidėjinių sumą;
- Teigiamai arba neigiamai veikia PAF administravimui skirtų lėšų (atskaitymai nuo vienkartinių įmokų, paskolos) ir faktiškai patiriamų administravimo sąnaudų skirtumas.
- Teigiamai veikia naujų pensijų anuitetų vienkartinių įmokų srautas, nes 0,5% vienkartinių įmokų sumos yra skiriama su pensijų anuitetų skyrimu susijusioms sąnaudoms dengti.
- Teigiamai veikia galiojančių pensijų anuitetų skaičiaus augimas, nes auga suma, kuria kiekvieną mėnesį yra mažinami techniniai atidėjiniai dėl mažėjančios atidėtos sumos reikalingos iki pensijų anuiteto pabaigos pensijų anuitetų administravimo sąnaudoms dengti.
- Teigiamai arba neigiamai veikia PAF administravimui skirtų lėšų (atskaitymai nuo vienkartinių įmokų, paskolos) ir faktiškai patiriamų administravimo sąnaudų skirtumas.

Visų paminėtų faktorių suminis rezultatas lemia PAF techninių atidėjinių padengimo turtu pasikeitimą. Šiuo konkrečiu, **bazinio scenarijaus, atveju matome, kad po septynerių metų (2030-12-31) prognozuojamas PAF įsipareigojimų padengimo turtu 3,0% perviršis**. Atsižvelgus į 2023 metų spalio mėnesį EIOPA paskelbtą nerizikingų palūkanų normų kreivę (su kintamumo korekcija) (žr. 8 grafiką), galime

daryti pagrįstą išvadą, kad būsima PAF turto investavimo grąža per artimiausius 7 metus bus didesnė nei reikalinga PAF įsipareigojimams padengti.

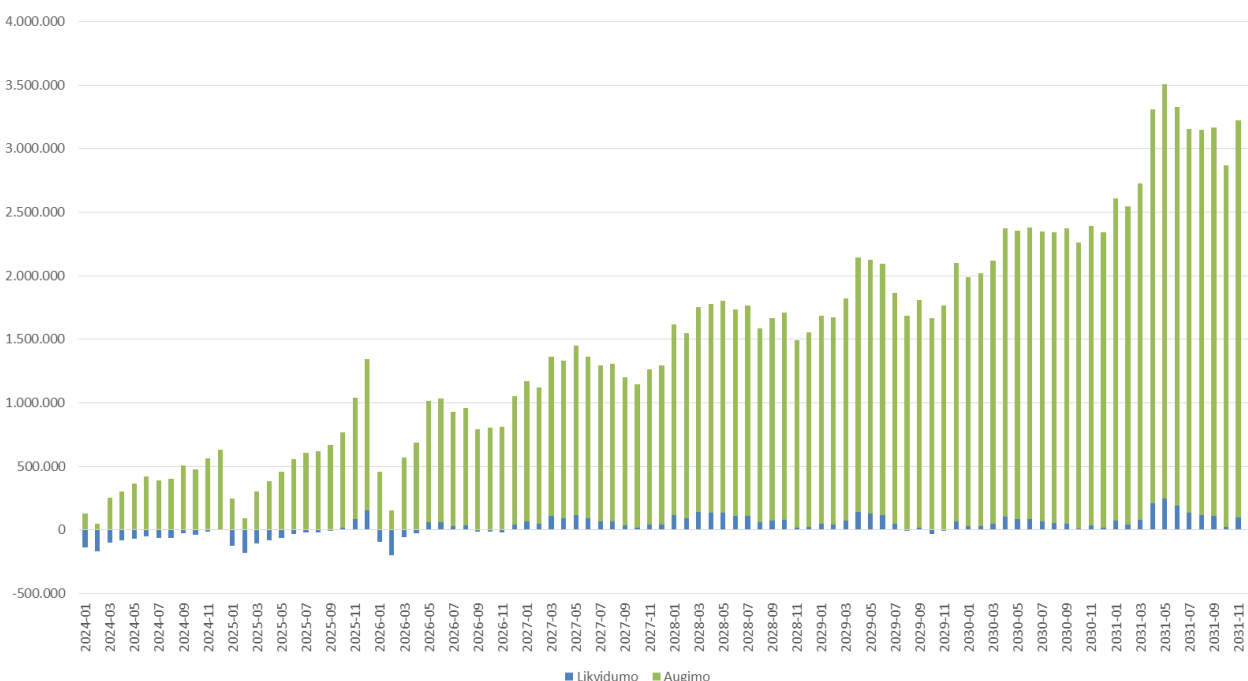
Žemiau pateiktas grafikas iliustruoja PAF likvidumo rizikos lygį. Likvidumo rizikos lygis yra vertinamas pagal mėnesių skaičių, kuriam Likvidumo ir Garantinio portfelių užtektų einamosioms išmokoms finansuoti be papildomų įplaukų iš vienkartinųjų įmokų bei pervedimų iš Augimo portfelio. Matome, kad Bazinio scenarijaus atveju PAF likvidumas mažėja, tačiau lygis išlieka priimtinas.

Grafikas 13. PAF Likvidumo ir Garantinio portfelių dydis padalintas iš mėnesinių išmokų sumos

Analogiškus skaičiavimus atlikome ir pagal kitus PAF vystymosi scenarijus: ORSA 1 ir ORSA 2.

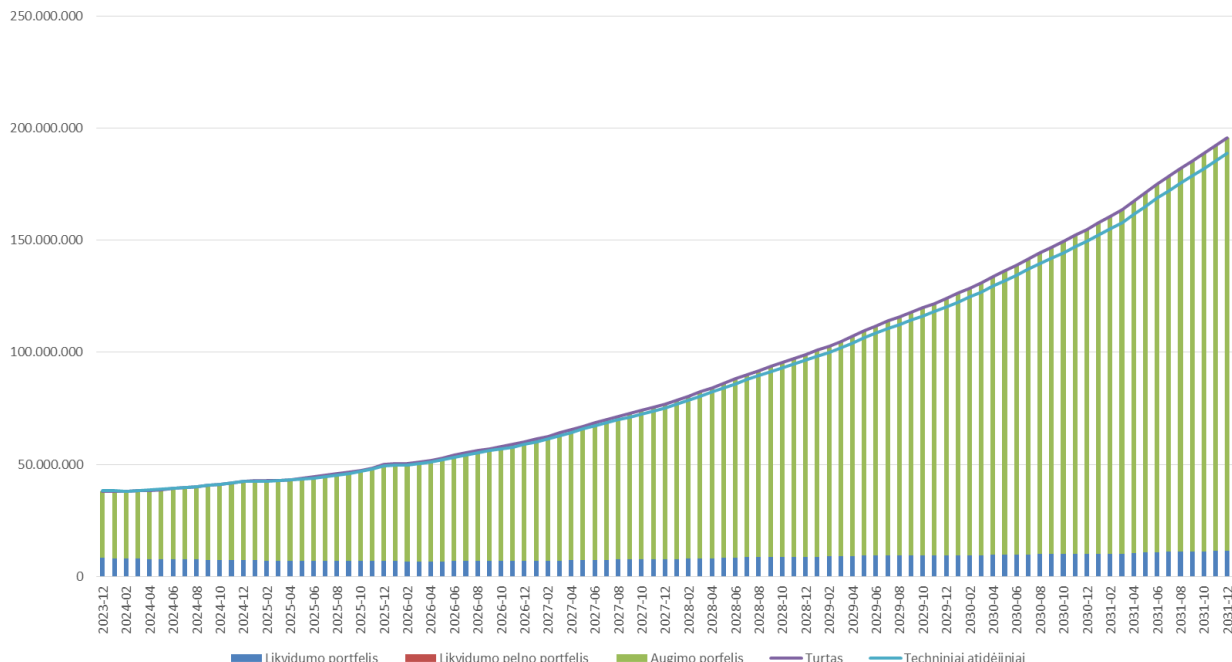
Grafikas 14. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (ORSA 1 scenarijus), Eur

Pagrindinė ORSA 1 scenarijaus prielaida yra sumažėjęs naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius dėl atsiimamų 25% turto, lyginant su baziniu scenarijumi. Tai atsispindi ir pinigų srautų prognozėje. Matome, kad

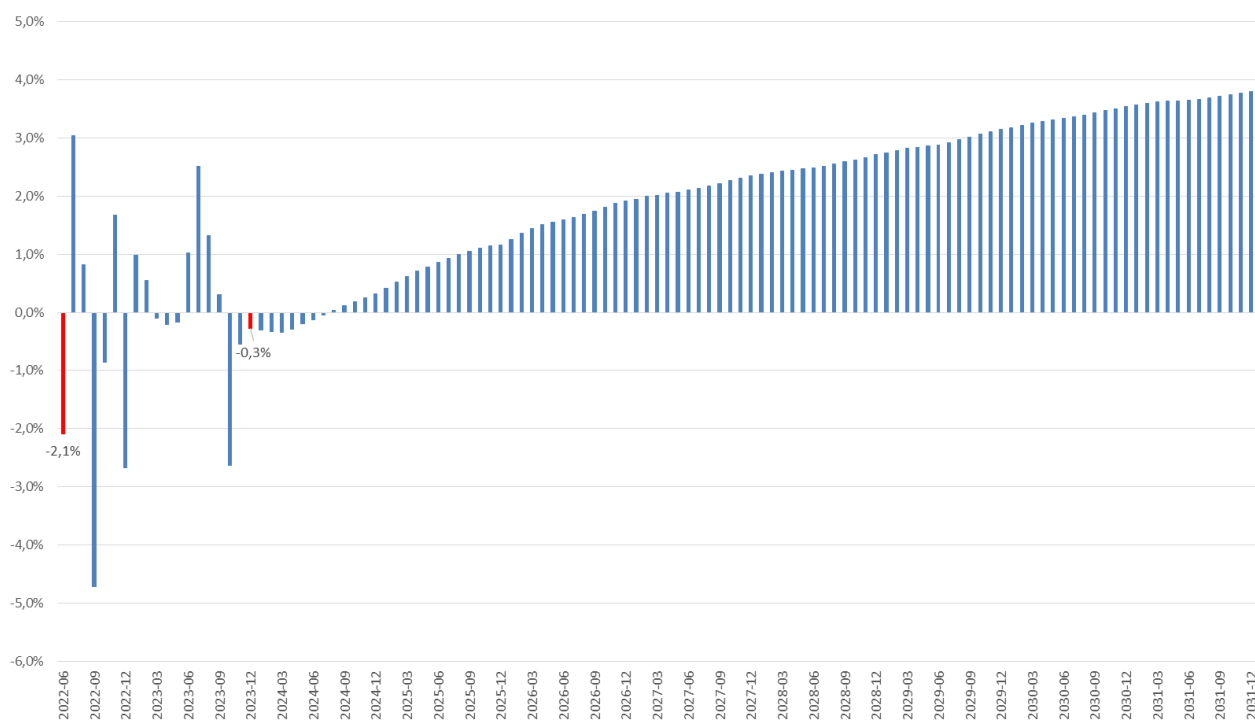
artimiausius trejus metus prognozuojami neigiami pinigų srautai likvidumo užtikrinimo portfeliuose. Vėliau, išaugus naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiui, neigiamus pinigų srautus pakeičia teigiami. Šiuo atveju svarbu įvertinti PAF likvidumą, t.y. ar pakankamo dydžio yra suformuoti likvidumo užtikrinimo portfeliai.

Grafikas 15. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (ORSA 1 scenarijus), Eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma ir prognozuojama PAF turto suma yra arti viena kitos, tačiau prognozuojamo laikotarpio pabaigoje išryškėja tendencija – prognozuojamas spartesnis turto augimas, nei įsipareigojimų.

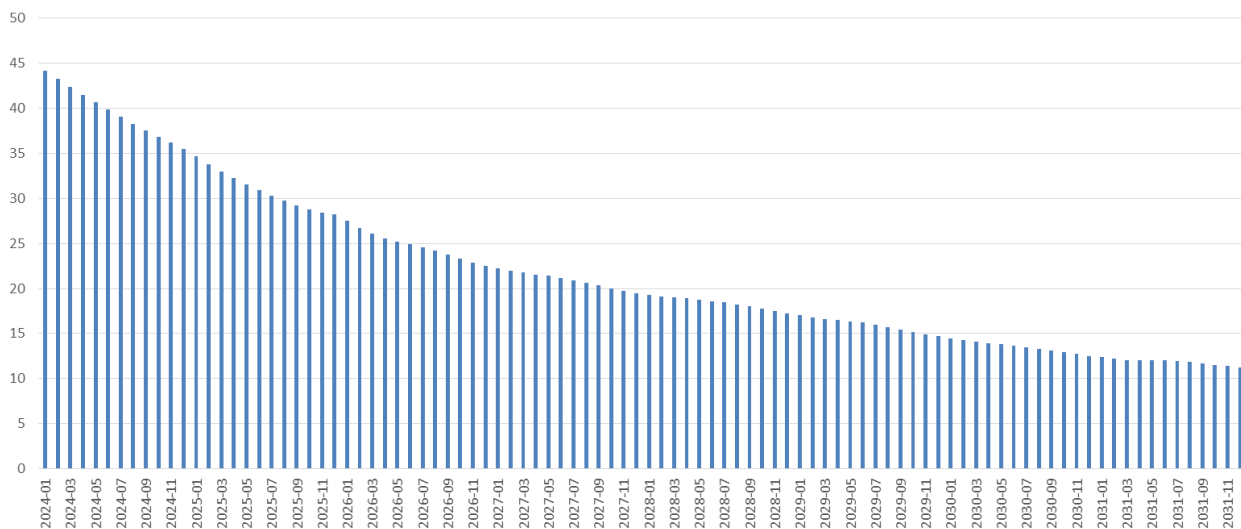
Grafikas 16. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (ORSA 1 scenarijus), proc.

Detaliau panagrinėję techninių atidėjinių padengimo turtu dinamiką, matome, kad ORSA 1 scenarijaus atveju deficito nelieka jau 2024 metų pabaigoje ir toliau formuojasi turto perviršis. Techninių atidėjinių padengimo turtu lygį veikia tie patys faktoriai, kuriuos jau aptarėme aukščiau.

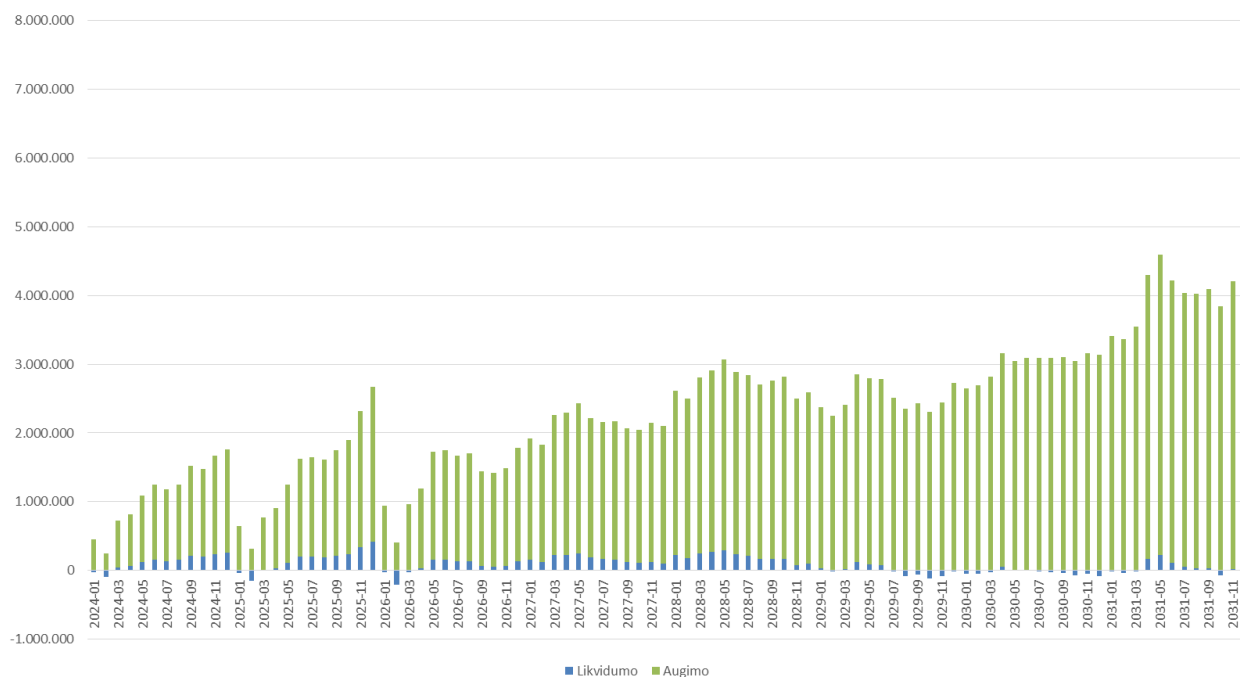
Žemiau pateiktas grafikas iliustruoja PAF likvidumo rizikos lygį. Likvidumo rizikos lygis yra vertinamas pagal mėnesių skaičių, kuriam Likvidumo ir Garantinio portfelių užtektų einamosioms išmokoms finansuoti be papildomų įplaukų iš vienkartinių įmokų bei pervedimų iš Augimo portfelio. Matome, kad ORSA 1 scenarijaus atveju PAF likvidumas mažėja, tačiau lygis išlieka priimtinas.

Grafikas 17. PAF Likvidumo ir Garantinio portfelių dydis padalintas iš mėnesinių išmokų sumos

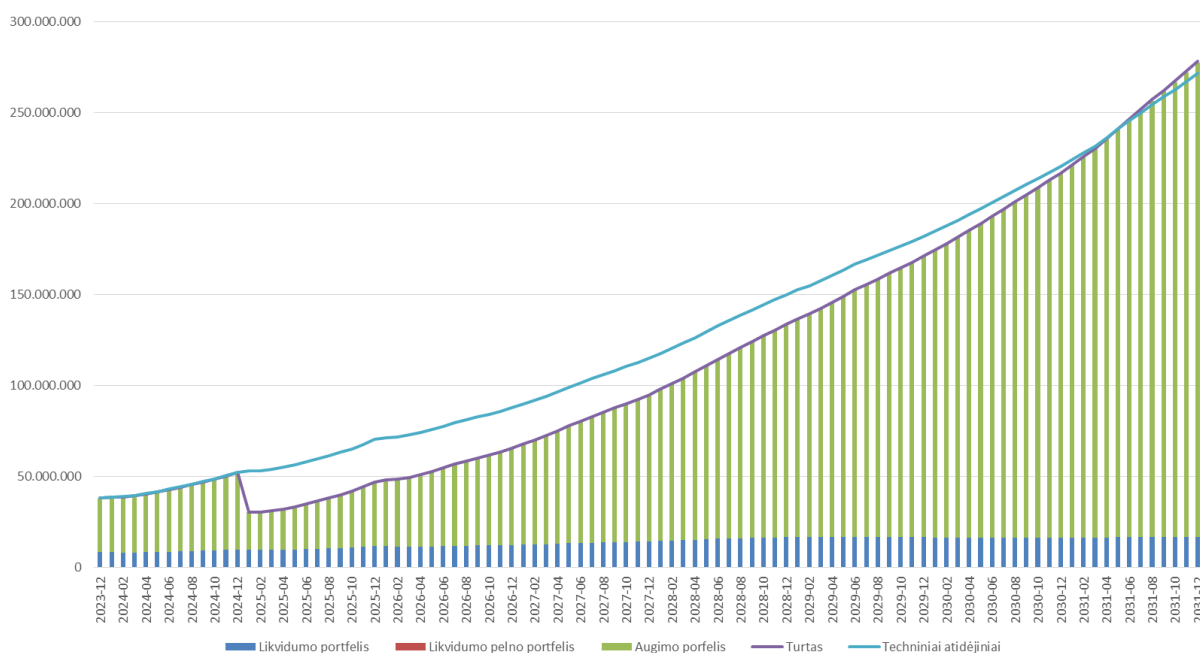
PAF vystymosi scenarijus ORSA 2 apima visą eilę veiksnių susijusių su klimato kaita, kurie neigiamai veikia PAF veiklą, t.y. galimą recesiją, kuri lemia mažesnes sukauptas sumas II pakopos pensijų fonduose bei pasikeitusį potencialių pensijų anuitetų dalyvių elgesį, didesnę infliaciją, kuri lemia spartesnę pensijų anuitetų išsigijimo ribų augimą, bei turto verčių kritimą, kuris tiesiogiai daro įtaką PAF rezultatams.

Grafikas 18. Investicinių portfelių pinigų srautų prognozė (ORSA 2 scenarijus), Eur

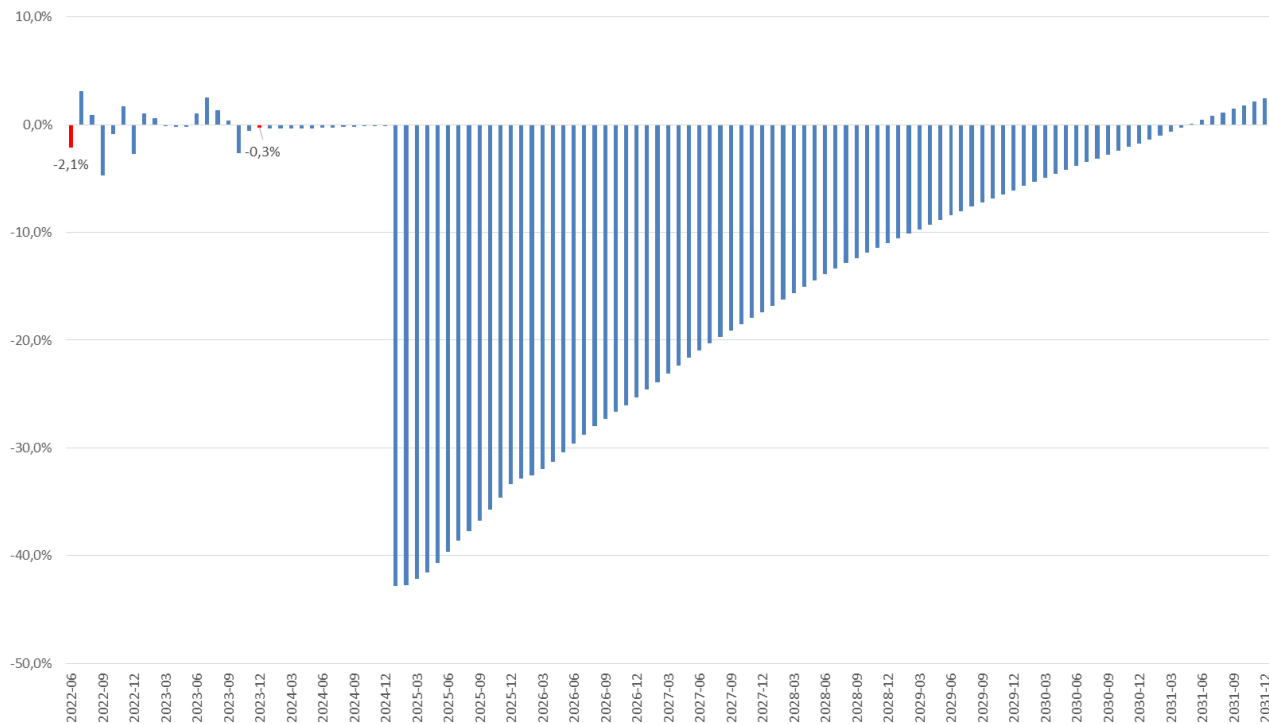
ORSA 2 scenarijaus prielaida dėl išaldyto atlyginimų augimo, didelės infliacijos ir turto verčių kritimo lemia 34% naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus sumažėjimą, lyginant su baziniu scenarijumi. Tai atsispindi ir pinigų srautų prognozėje. Nepaisant to, kad prognozuojamas reikšmingai mažesnis naujų pensijų anuitetų gavėjų skaičius, gaunamų vienkartinių įmokų srauto pakanka pensijų anuitetų einamiesiems mokėjimams finansuoti ir nekyla grėsmė PAF likvidumui.

Grafikas 19. PAF turto ir įsipareigojimų prognozė (ORSA 2 scenarijus), Eur

Aukščiau pateiktame grafike galime matyti, kad techninių atidėjinių (įsipareigojimų) suma ir prognozuojama PAF turto suma yra arti viena kitos, tačiau prognozuojamo laikotarpio pabaigoje išryškėja tendencija – prognozuojamas spartesnis turto augimas, nei įsipareigojimų.

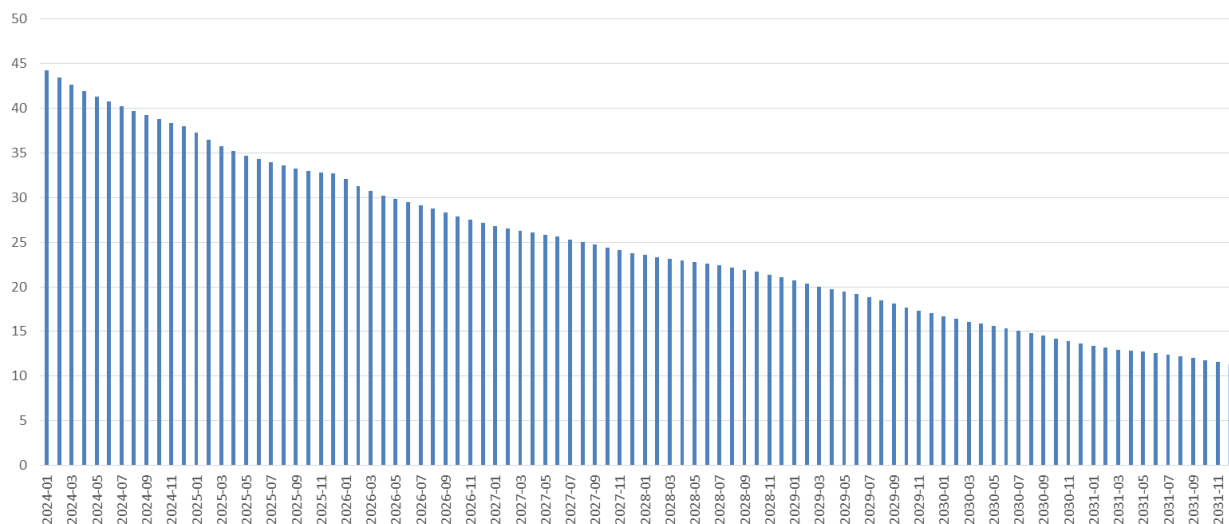
Grafikas 20. PAF techninių atidėjinių padengimo turtu deficitas/perviršis (ORSA 2 scenarijus), proc.

Techninių atidėjinių padengimo turtu dinamika ORSA 2 scenarijaus atveju visiškai atitinka lūkesčius. Esant staigiam ir reikšmingam turto vertės kritimui deficitas išauga, o akcijų rinkoms atsigaunant – nuosekliai mažėja ir pereina į turto perviršį. Šio scenarijaus atveju po septynerių metų PAF techniniai atidėjiniai būtų pilnai padengti turtu.

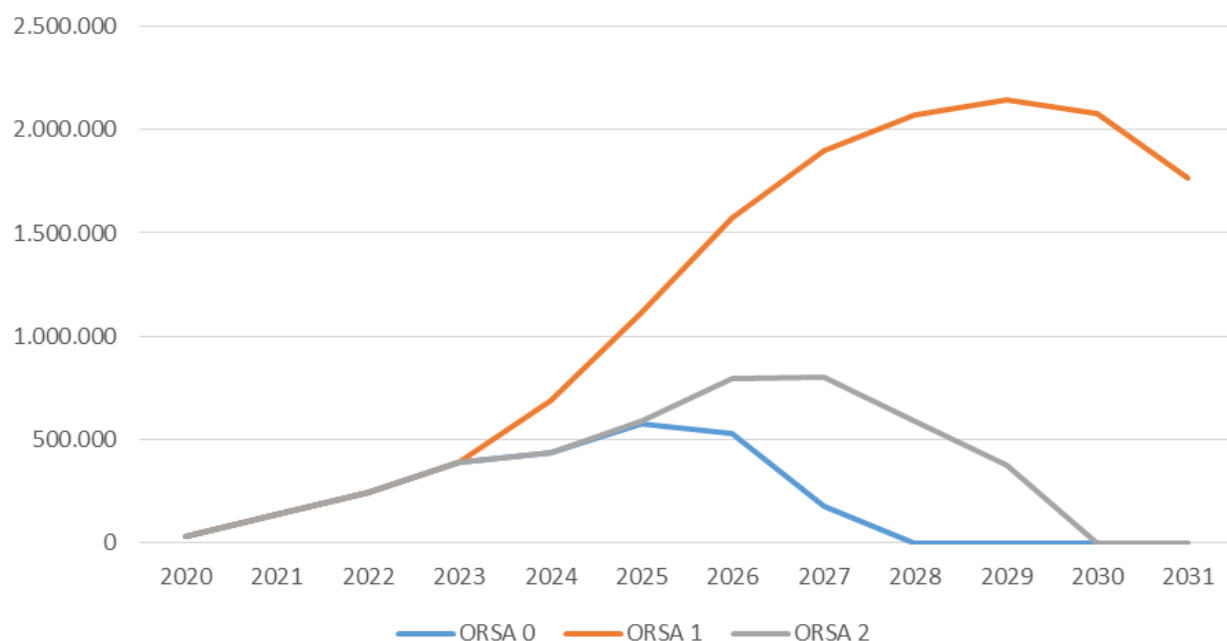
Žemiau pateiktas grafikas iliustruoja PAF likvidumo rizikos lygį. Likvidumo rizikos lygis yra vertinamas pagal mėnesių skaičių, kuriam Likvidumo ir Garantinio portfelių užtektų einamosioms išmokoms finansuoti be papildomų įplaukų iš vienkartinųjų įmokų bei pervedimų iš Augimo portfelio. Matome, kad ORSA 2 scenarijaus atveju PAF likvidumas mažėja, tačiau lygis išlieka priimtinas.

Grafikas 21. PAF Likvidumo ir Garantinio portfelių dydis padalintas iš mėnesinių išmokų sumos

Visus nagrinėtus scenarijus dar verta palyginti kitu aspektu – paskolų poreikiu pensijų anuitetų mokėjimo veiklos valdymui ir administravimui finansuoti. Matome, kad ORSA 1 scenarijaus atveju, ženkliai sumažėjus naujų pensijų anuitetų gavėjų srautui ir atitinkamai sumažėjus PAF pajamoms iš atskaitymų nuo vienkartinį įmokų, išaugtų paskolų poreikis PAF veiklai finansuoti ir jų grąžinimas išsitęstų už prognozuojamo laikotarpio pabaigos. Kitais nagrinėtais scenarijais veikla būtų tvari, tik ORSA 2 scenarijaus atveju paskolų poreikis būtų ženkliai didesnis nei bazinio (ORSA 0) scenarijaus atveju.

Grafikas 22. PAF negrąžintų paskolų likučio prognozė, Eur

ĮSIPAREIGOJIMŲ VERTINIMAS

Techninių atidėjinių sudarymo metodika ir prielaidos

PAF, atsižvelgdamas į visus įsipareigojimus pagal priimtus sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo, sudaro šiuos techninius atidėjinius (toliau – TA):

1. Pensijų anuitetų padengimo;
2. Numatomų išmokėjimų;
3. Vienkartinių įmokų grąžinimo.

PAF įsipareigojimai, įtraukti sudarant vieną TA, nėra įtraukiami sudarant kitą TA. TA sudaromi kiekvienai pensijų anuitetų rūšiai atskirai ir nei vienas TA negali būti neigiamas. Prognozuojant PAF veiklą svarbiausias yra Pensijų anuitetų padengimo TA, nes Numatomų išmokėjimų TA yra sudaromas pensijų anuitetų išmokų dalims, kurių mokėjimo terminas jau yra suėjęs, yra aiškiai apibrėžtas ir santykinai mažas (prognozuojant PAF veiklą daroma prielaida, kad visos išmokos yra išmokamos tada, kada ir turi būti išmokėtos ir tokiu atveju Numatomų išmokėjimų TA nėra sudaromas), o Vienkartinių įmokų grąžinimo TA yra sudaromas tik PAF uždirbus pakankamai investicinės grąžos, kurią yra numatoma paskirstyti anuitantams, tačiau paskirstymo diena dar nėra atėjusi.

Pensijų anuitetų padengimo TA skirtas numatomiems pensijų anuitetų išmokėjimams, kurių mokėjimo terminas dar nėra suėjęs ir apskaičiuojamas pagal atsargų (atsižvelgiant į visus galimus pradinių prielaidų pasikeitimus, kurie gali lemti techninio atidėjinio nepakankamumą ateityje) perspektyvinį aktuarinį vertinimą, įvertinant visas būsimas prievoles, nustatytas pagal kiekvieno galiojančio sprendimo dėl pensijų anuiteto mokėjimo sąlygas. 2021 metais priimtas sprendimas sudarant Pensijų anuitetų padengimo TA atsižvelgti į PAF patiriamas administravimo sąnaudas, t.y. įtraukti 2% vienkartinį įmokų dydžio sumą į techninius atidėjinius ateities administravimo sąnaudoms padengti ir šią sumą panaudoti lygiomis dalimis per numatomą pensijų anuiteto galiojimo laikotarpį. Trūkstama administravimo sąnaudų dalis yra dengiama paskolomis, taip kaip numatyta PKĮ.

Pagrindinės prielaidos, naudojamos Pensijų anuitetų padengimo TA apskaičiavimui:

1. Turto valdymo mokestis (0,20%) – metinis mokestis, atskaitomas nuo vidutinės valdomo turto vertės ir skirtas investavimo sąnaudoms padengti (vertybinių popierių saugojimo mokestis, sandorių sudarymo mokesčiai ir pan.). Prielaida atitinka planuojamas turto valdymo sąnaudas;
2. Standartinio, standartinio su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu ir atidėtojo (išmokų mokėjimo laikotarpiu) pensijų anuitetų palūkanų norma (1,20%) – pensijų anuiteto gavėjui garantuojama metinė grąža, skaičiuojama nuo būsimų išmokų vertės.
3. Atidėtojo pensijų anuiteto palūkanų norma išmokų atidėjimo laikotarpiu (0,20%) – pensijų anuiteto gavėjui garantuojama metinė grąža atidėjimo laikotarpiu (iki 85-ojo gimtadienio), skaičiuojama nuo būsimų išmokų vertės.
4. Mirtingumo lentelė naudojama ta pati kaip ir pensijų anuitetų dydžių apskaičiavimui.

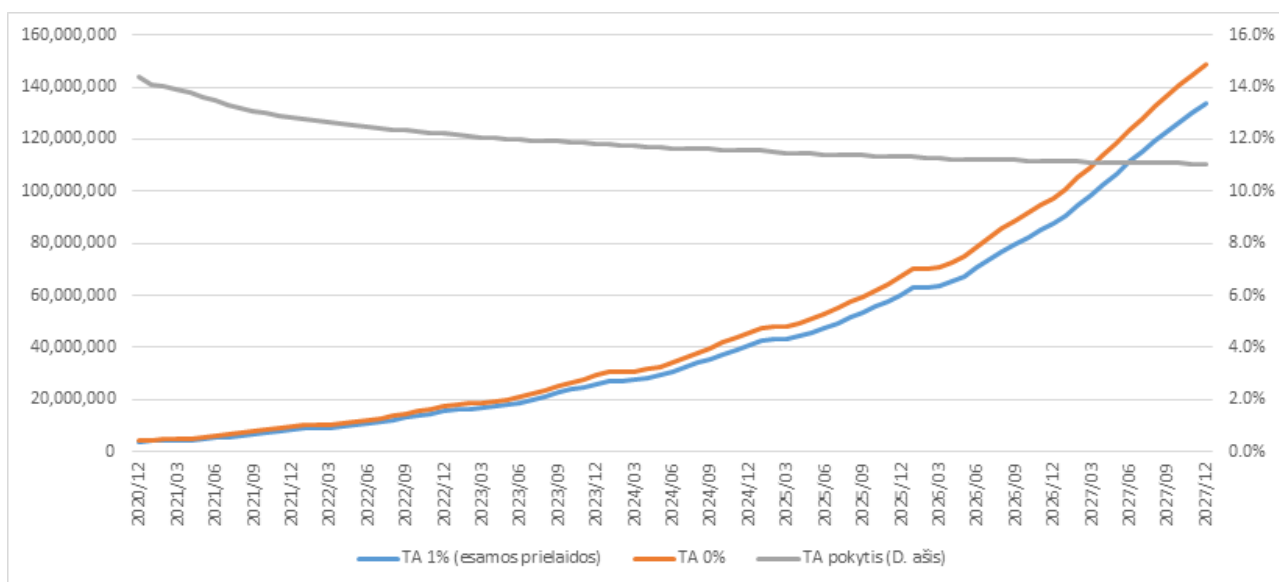
Pensijų anuitetų padengimo TA skaičiuojamas kiekvienam galiojančiam sprendimui atskirai ir dar nepriimtiems sprendimams, kuriems jau yra pateiktas prašymas pensijų kaupimo bendrovei dėl pensijų išmokos sutarties sudarymo. Sudarius Pensijų anuitetų padengimo TA yra vertinamas jo pakankamumas lyginant jį su tikėtinų būsimų pinigų srautų pagal galiojančius sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo dabartine verte, kuri yra apskaičiuojama, naudojant naujausias turimas mirtingumo (atsižvelgiant į pensijų anuitetų gavėjų lytį) ir tikėtiną investicinę grąžą prielaidas. Nustatant tikėtiną investicinę grąžą yra atsižvelgiama į turto, dengiančio TA, būklę bei investavimo strategiją. Jeigu įvertinama, kad Pensijų anuitetų padengimo TA yra mažesnis už tikėtinų būsimų pinigų srautų pagal galiojančius sprendimus dėl pensijų anuitetų mokėjimo dabartinę vertę, Pensijų anuiteto padengimo TA padidinamas suma, kuriai nepakanka Pensijų anuitetų padengimo TA.

TECHNINIŲ ATIDĖJINIŲ NEAPIBRĖŽTUMO VERTINIMAS

Pensijų anuitetų įsipareigojimai yra gana apibrėžti, nes, kartą paskyrus pensijų anuitetą, mokamos vienodo dydžio išmokos iki anuitanto gyvenimo pabaigos be galimybės ką nors keisti ar mokėjimą nutraukti dėl kitos priežasties nei anuitanto mirtis. Iš to išplaukia, kad TA neapibrėžtumas pagrįste yra susijęs su prielaidomis, kurios yra naudojamos TA skaičiavimui: palūkanų norma (apimant ir investicijų valdymo sąnaudas) bei mirtingumas.

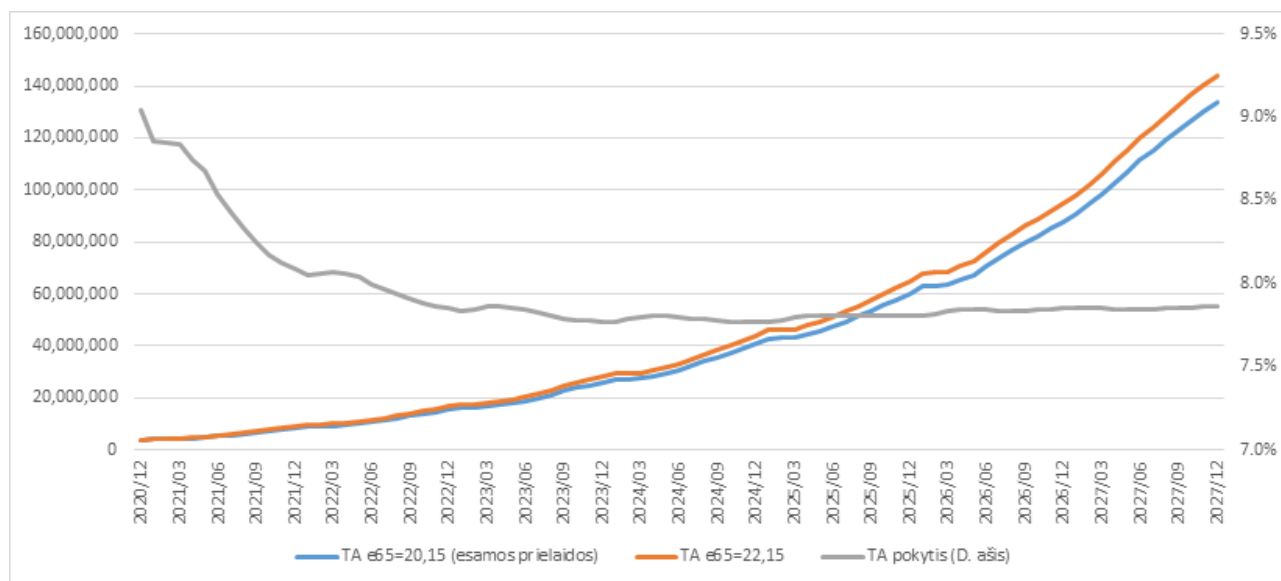
Palūkanų norma, naudojama pinigų srautų diskontavimui, negali būti aukštesnė nei įskaičiuota į pensijų anuitetus ir priklauso nuo PAF turto investavimo strategijos. Patvirtinta PAF turto investavimo strategija su aukštu patikimumo lygiu turėtų užtikrinti reikiamą investicinės grąžos lygį, todėl TA skaičiuojami su garantuotomis palūkanomis. Pensijų anuitetų TA išauga, skaičiuojant su mažesne palūkanų norma. Jeigu pinigų srautų iš viso nediskontuotume, t.y. skaičiuotume su 0% palūkanų norma, tai jie išaugtų iki 15%. Detalesnė palūkanų normos įtaka pensijų anuitetų TA dydžiams pateikta 23 grafike.

Grafikas 23. Palūkanų normos įtaka pensijų anuitetų TA

Mirtingumo prielaidos, naudojamos pensijų anuitetų TA skaičiavimui, yra nustatytos atlikus potencialių anuitantų mirtingumo analizę. Anuitantų mirtingumą nusako atskiros mirties tikimybės, apskaičiuotos skirtingiems amžiams. Atlikus naują mirtingumo analizę, bus apskaičiuotos ir naujos mirties tikimybės kiekvienam amžiui. Palyginti skirtingas mirtingumo prielaidas galima naudojant suvestinį parametą – likusią gyvenimo trukmę tam tikro amžiaus žmogui, pvz. e_{65} – 65 metų žmogaus likusi gyvenimo trukmė. Pagal šiuo metu naudojamą mirtingumo lentelę 65 metų žmogaus likusio gyvenimo trukmė yra 20,15 metų. Nors sudarant mirtingumo lentelę buvo įvertintas gyvenimo trukmės ilgėjimas, tačiau neapibrėžtumas vis tiek liko. Ilgėjant gyvenimo trukmei auga ir pensijų anuitetų TA. Jeigu 65 metų amžiaus žmogaus vidutinė gyvenimo trukmė pailgėtų 2 metais, tai įtaka pensijų anuitetų TA būtų skirtinga priklausomai nuo pensijų anuiteto rūšies ir kitų parametų, tačiau vidutiniškai viso portfelio pensijų anuitetų TA išaugtų 9%. Detalesnė gyvenimo trukmės ilgėjimo įtaka pensijų anuitetų TA dydžiams pateikta 24 grafike.

Grafikas 24. Gyvenimo trukmės ilgėjimo įtaka pensijų anuitetų TA

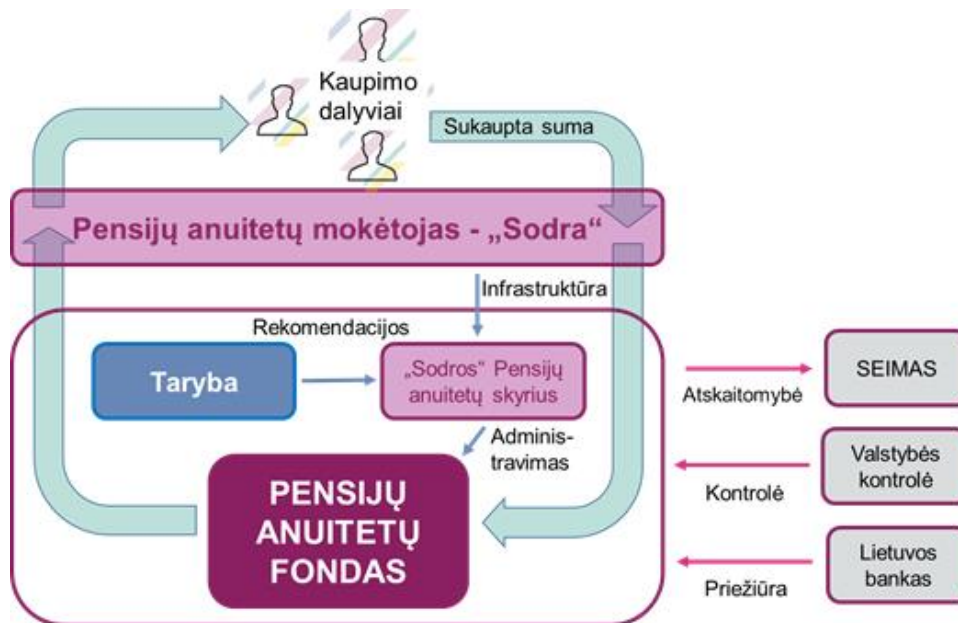

ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA IR VALDYMO SISTEMA

Organizacinė struktūra

Pensijų anuitetų mokėtojas sprendimus, turinčius įtakos pensijų anuitetų mokėjimo veiklos organizavimui ir rezultatams, priima, atsižvelgdamas į Tarybos išvadas ir rekomendacijas. Pensijų anuitetų mokėjimo veiklą prižiūri Lietuvos bankas, vidaus auditą atlieka Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, o išorės auditą - Valstybės kontrolė. PAF biudžeto pagrindinių rodiklių įstatymą ir metinį ataskaitų rinkinį tvirtina Seimas. Organizacinė struktūra schematiškai pateikta paveikslėlyje žemiau.

Pav. 1. Pensijų anuitetų mokėjimo veiklos organizacinė struktūra

Pensijų anuitetų skyrimą ir mokėjimą organizuoja bei Pensijų anuitetų fondą valdo VSDF valdybos Pensijų anuitetų skyrius. 2023 m. pabaigoje šiame skyriuje pilnu arba daliniu etatu dirbo 6 darbuotojai.

Siekiant didinti pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rizikos valdymą ir Pensijų anuitetų fondo tvarumą 2024 metais planuojama stiprinti PAS investavimo ir rizikos valdymo kompetencijas, priimant papildomą atitinkamos kvalifikacijos darbuotoją. Atsižvelgus į darbo jėgos resursų poreikį taip pat gali būti didinamas esamų etatų užimtumas.

Augant darbų apimtims, planuojama, kad iki 2031 m. pabaigos darbuotojų skaičius išaugs daugiau kaip du kartus, lyginant su 2023 m. (16 lentelė).

Lentelė 16. Darbuotojų skaičiaus augimas 2024-2031 metais

Pareigos (etatai)	2023 faktas	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vedėjas – vyriausiasis investavimo specialistas	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Patarėjas – vyriausiasis aktuaras	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aktuarai	0,5	1	1	1	1	1	1	1	1
Mokėjimo specialistai, analitikai	0,25	1	1	1	2	2	2	2	2
Produkto priežiūros ir vystymo specialistai	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Investavimo ir rizikos valdymo specialistai	0,5	2	2	3	3	3	3	3	3
Iš viso etatų	4,25	7	7	8	9	9	9	9	9

Pensijų anuitetų fondo valdymo ir administravimo sąnaudos

PAF valdymo ir administravimo sąnaudos skirstomos į tiesiogines ir netiesiogines. Tiesioginės sąnaudos – tai tiesiogiai su pensijų anuitetais dirbančių specialistų darbo užmokestis, įskaitant darbdavio mokamus socialinio draudimo mokesčius, kvalifikacijos kėlimo ir komandiruočių išlaidos, kitos susijusios išlaidos ir Tarybos narių atlygis bei transporto išlaidų kompensavimas.

Nuo 2024 m. įsigalioja nauja biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarka, ir bus perskaičiuoti pensijų anuitetų mokėtojo darbuotojų pareiginės algos koeficientai, atsižvelgiant į Pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio (BD) nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatytą pareiginės algos bazinį dydį – 1785,4 Eur. Prognozės vėlesniems metams remiasi prielaida, kad vidutinis darbo užmokestis šalyje kasmet augs 5 proc.

Tarybos nariams yra mokamas atlygis, kuris negali viršyti vidutinio šalies darbo užmokesčio, taikomo apdraustųjų asmenų atitinkamų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti (toliau – VDU), dydžio. Atlygis Tarybos nariui mokamas kas mėnesį proporcingai to mėnesio posėdžių skaičiui, kuriuose jis dalyvavo. Sudarant veiklos rezultatų prognozes laikoma, kad visi Tarybos nariai dalyvaus visuose posėdžiuose, o transporto išlaidų nepatirs. 2023 metais VDU buvo 1684,90 EUR, o 2024 metais bus 1902,70 EUR ir augs 13 proc. Vėlesniais metais, daroma prielaida, VDU augs po 5 proc. kasmet.

Bendrai tiesioginės išlaidos išaugs nuo 457,7 tūkst. eurų 2024 metais iki daugiau kaip 733 tūkst. eurų 2031 metais. Šios sąnaudos sudaro didžiąją PAF valdymo ir administravimo sąnaudų dalį (apie 80 proc.).

Netiesioginių sąnaudų didžioji dalis – informacinės sistemos ir programinė įranga, kuri naudojama pensijų anuitetų skyrimui ir mokėjimui. Šiuo metu modernizuojant VSDF informacinių technologijų platformą yra kuriamas naujas pensijų anuitetų skyrimo ir indeksavimo modulis, todėl 2025-2028 metais ženkliai išaugs sąnaudos, susijusios su programinės įrangos sąnaudų amortizacija. Atsižvelgus į pensijų anuitetų gavėjų skaičiaus augimą, ateityje taip pat numatoma įsigyti programinės įrangos paketus (arba sukurti organizacijos viduje), skirtus aktuarinei (techninių atidėjinių skaičiavimui, stresinių situacijų analizei ir pan.), rizikų valdymo ir investavimo veiklai efektyvinti. 2022 metais įsigyta licencija naudotis Bloomberg platforma, kuri leidžia efektyviai valdyti investicijas, stebėti ir vertinti investicijų riziką, atlikti stresinių scenarijų analizę ir panašiai. Per metus licencija kainuoja apie 30 tūkst. eurų, priklausomai nuo euro ir JAV dolerio kurso kitimo.

Kitos netiesioginės sąnaudos – netiesiogiai su pensijų anuitetais dirbančių specialistų darbo užmokestis, patalpų nuomos mokesčiai ir komunaliniai mokesčiai.

Netiesioginės sąnaudos, prognozuojama, didės ir sudarys iki 30 proc. bendros PAF valdymo ir administravimo sąnaudų sumos 2025 – 2028 metais dėl naujos programinės įrangos amortizacijos.

Lentelė 17. PAF valdymo ir administravimo sąnaudų prognozė, tūkst. eurų

Sąnaudos	2023 faktas *	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
PAF valdymo ir administravimo sąnaudos	491,0	594	659	770	830	825	821	855	888
Tiesioginės	359,5	458	481	549	608	638	668	700	733
Netiesioginės	131,6	136	179	221	222	188	153	154	155

* faktas iki 2023 m. rugsėjo 30 d., IV ketv. pagal patvirtintą biudžetą

Valstybės paskolos valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti

Pensijų kaupimo įstatymas numato, kad pensijų anuitetų mokėtojas, jei gaunamų atskaitymo nuo įmokų už įsigijamus pensijų anuitetus (toliau – Administravimo mokesčiai) įplaukų nepakanka PAF valdymo ir administravimo sąnaudoms (toliau – Sąnaudos) padengti, gali kreiptis į Finansų ministeriją dėl paskolos.

Šiuo metu yra galiojančios trys paskolų sutartys:

1. 2020 m. liepos 16 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 801 pensijų anuitetų mokėtojai suteikta iki 136,1 tūkst. eurų paskola iki 10 metų laikotarpiui už 0 procentų metinę palūkanų normą, numatant paskolos grąžinimo pradžią 2028 m. liepos 10 d.

2. 2021 m. lapkričio 24 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 974 pensijų anuitetų mokėtojai suteikta iki 108 tūkst. eurų paskola iki 5 metų laikotarpiui už 0 procentų metinę palūkanų normą, numatant paskolos grąžinimą 2026 m. gruodžio 1 d.

3. 2023 m. gegužės 17 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 373 pensijų anuitetų mokėtojai suteikta iki 147 tūkst. eurų paskola iki 5 metų laikotarpiui už 0 procentų metinę palūkanų normą, numatant paskolos grąžinimą nuo 2027 m. gegužės 26 d. iki 2028 m. gegužės 26 d. imtinai lygiomis dalimis kiekvienų metų gegužės 26 d.

Prognozuojama, kad Sąnaudoms padengti Administravimo mokesčio nepakaks ir papildomai skolintis reikės ir 2024 metais, o per 2026 - 2028 metus visos paskolos bus grąžintos (18 lentelė), nes Administravimo mokesčio įplaukos turėtų viršyti tų metų planuojamas Sąnaudas. Šiuo metu daroma prielaida, kad 2024-2026 metais paskolos bus gautos su nuline palūkanų norma kaip ir 2020 - 2023 m.

Lentelė 18. Paskolų PAF valdymo ir administravimo sąnaudoms padengti poreikio prognozė, tūkst. eurų

	2023 faktas	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Paskolų suma metų pr.	244,1	393	440	574	533	177	0
Prognozuojamas poreikis paskoloms		47	134	-41	0	0	0
Metų eigoje gautos ir planuojamos gauti	147,0	47	134	51	0	0	0
Metų eigoje planuojamos grąžinti paskolos				-92	-355	-177	0
Iš viso paskolų	391,1	440	574	533	177	0	0

VEIKLOS REZULTATŲ PROGNOZĖ 2024-2031 METAMS

Vadovaujantis aukščiau išvardintomis prielaidomis ir Pensijų kaupimo įstatymo nuostatomis buvo apskaičiuota pensijų anuitetų mokėjimo veiklos rezultatų prognozė artimiausių septynerių metų laikotarpiui ir vieneriems papildomiems metams (19 lentelė).

Lentelė 19. Pensijų anuitetų fondo veiklos prognozė 2024-2031 metams (Bazinis scenarijus)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Anuitantų skaičius metų pradžioje:	2.828	3.937	5.514	7.156	9.690	12.909	16.377	20.489
<i>Standartinis</i>	603	825	1.140	1.468	1.974	2.618	3.311	4.133
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	1.919	2.639	3.663	4.729	6.375	8.466	10.718	13.389
<i>Atidėtasis</i>	306	473	711	959	1.341	1.826	2.348	2.967
Nauji anuitantai:	1.146	1.630	1.719	2.641	3.365	3.660	4.361	5.467
<i>Standartinis</i>	229	326	344	528	673	732	872	1.093
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	745	1.060	1.117	1.717	2.187	2.379	2.834	3.554
<i>Atidėtasis</i>	172	245	258	396	505	549	654	820
Anuitantų skaičius metų pabaigoje:	3.937	5.514	7.156	9.690	12.909	16.377	20.489	25.640
<i>Standartinis</i>	825	1.140	1.468	1.974	2.618	3.311	4.133	5.163
<i>Standartinis su garantuojamu mokėjimo laikotarpiu</i>	2.639	3.663	4.729	6.375	8.466	10.718	13.389	16.736
<i>Atidėtasis</i>	473	711	959	1.341	1.826	2.348	2.967	3.742

(visos sumos tūkstančiais eurų)

PAF turtas pradžioje	38.083	52.177	72.625	98.653	140.212	193.759	254.199	326.658
Pensijų anuitetų įmokos	16.317	23.282	30.084	47.402	61.038	69.891	84.438	107.716
Atskaitymai PAF valdymui (2,5%)	408	582	752	1.185	1.526	1.747	2.111	2.693
Pensijų anuitetų išmokos	2.591	3.603	5.108	7.352	10.302	13.812	17.932	23.042
PAF investicinės veiklos rezultatas	914	1.295	1.862	2.694	3.814	5.182	6.808	8.835
PAF administravimo veiklos rezultatas	-186	-77	-18	356	701	926	1.256	-2.706
PAF gautos/grąžintos paskolos	48	134	-41	-356	-177	0	0	0
PAF turtas pabaigoje	52.177	72.625	98.653	140.212	193.759	254.199	326.658	414.769
PAF valdymo ir administravimo sąnaudos	594	659	770	830	825	821	855	888
Tiesioginės	458	481	549	608	638	668	700	733
Netiesioginės	136	179	221	222	188	153	154	155
Paskolų likutis metų pabaigoje	440	574	533	177	0	0	0	0

METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl pensijų anuitetų mokėjimo veiklos plano 2024 metams patvirtinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2023-12-21 Nr. V-513
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Kęstutis Čereška, Direktorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2023-12-21 13:02:07 (GMT+00:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymeje nurodytas laikas	2023-12-21 15:02:19 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA ECC, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM, LT
Sertifikato galiojimo laikas	Galioja nuo 2023-11-03 iki 2027-11-02
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	Registravimo metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant „Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos“ sertifikatą, sertifikatas galioja nuo 2021-10-12 iki 2024-10-11
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	SODRA DVS
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	–
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2023-12-21 atspausdino Daiva Gerulytė
Paieškos nuoroda	2023-R95-T-107921
Papildomi metaduomenys	–